

לקו"ש חלק י"ז פ' ויקרא שיחה ד

פיענוח מראי מקומות

פ' ויקרא ב, א: ונפש כִּי־תִקְרִיב קרבן מנחה לה' סלת יהיה קרבנו ויצק עליה שמן ונתן עליה לבנה. תו"כ: ומנין שהיחיד מתנדב שמן, הוא הדין והיא התשובה, תלמוד לומר קרבן, דברי ר' טרפון. אמר ר' טרפון, מה מצינו ביין שהוא בא חובה ובא נדבה, אף השמן שהוא בא חובה יבא נדבה. אמר לו רבי עקיבא לא, אם אמרת ביין, שכן הוא קרב חובתו בפני עצמו; תאמר בשמן שאין קרב חובתו בפני עצמו, ומנין שהיחיד מתנדב עצים, תלמוד לומר קרבן מלמד שהיחיד מתנדב עצים. מכמה, לא יפחות משני גזירין.

(3 שם, ז "ומנין שהיחיד מתנדב שמן? הוא הדין והיא התשובה, תלמוד לומר "קרבן", דברי ר' טרפון. אמר ר' טרפון, מה מצינו ביין שהוא בא חובה ובא נדבה, אף השמן שהוא בא חובה – יבא נדבה. אמר לו רבי עקיבא לא, אם אמרת ביין, שכן הוא קרב חובתו בפני עצמו; תאמר בשמן שאין קרב חובתו בפני עצמו, ומנין שהיחיד מתנדב עצים? תלמוד לומר "קרבן", מלמד שהיחיד מתנדב עצים. מכמה, לא יפחות משני גזירין."

(4 פ"י, ו "כשם שאין שנים מביאים מנחה נדבה, כך אין מביאין לא יין ולא לבונה ולא עצים; אבל מתנדבים עולה או שלמים. ובעוף, אפילו פרידה אחת."

(5 כו, א "זמן עצי כהנים והעם תשעה, באחד בניסן בני ארח בן יהודה, בעשרים בתמוז בני דוד בן יהודה, בחמשה באב בני פרעוש בן יהודה, בשבעה בו בני יונדב בן רכב, בעשרה בו בני סנאה בן בנימין, בחמשה עשר בו בני זתוא בן יהודה. . . בעשרים בו בני פחת מואב בן יהודה, בעשרים באלול בני עדין בן יהודה, באחד בטבת שבו בני פרעוש שניה. באחד בטבת

(1 פרשתנו ב, א "ונפש כִּי־תִקְרִיב קרבן מנחה לה' סלת יהיה קרבנו ויצק עליה שמן ונתן עליה לבנה."

(2 ראה פי' הראב"ד "קרבן מנחה מלמד שהיחיד מתנדב לבונה פי' לבונה בפני עצמה בלא מנחה. וקרבן קרא קא דריש יתירא"

ור"ש משאנץ "ת"ל כי תקריב אינה אלא רשות. דהא כי משמש בלשום אם קרבן יתירא הוא. דהוי ליה למיכתב כי תקריב מנחה וכתב קרבן מנחה. מלמד שהיחיד מתנדב לבונה. כדתניא בפרק אחרון דמנחות [קו:]: האומר הרי עלי לבונה לא יפחות מן הקומץ. המתנדב מנחה מביא קומץ לבונה. והכל נקרא קרבן לבונה יין ושמן. והתם קאמר רבי אפי' עצים נקראו קרבן והוצרך להביא מנא לן שנקראו קרבן אבל על שאר דברים לא הוצרך להביא קרא דודאי קרי להו קרבן. ובפרק הקומץ [כ:]: קא בעי למימר דאפי' מלח היה צריך להביא עם המנחה עד דיליף ברית מלח מברית עולם שהמלח משל ציבור" **בתו"כ עה"כ (פרשתא ח, ג).**

לא היה בו מעמד, שהיה בו הלל וקרבת מוסף וקרבת עצים".

6 שם כח, א "זמן עצי כהנים והעם כו', תנו רבנן למה הוצרכו לומר זמן עצי כהנים והעם, אמרו, כשעלו בני הגולה לא מצאו עצים בלשכה, ועמדו אלו והתנדבו משלהם, וכך התנו נביאים שביניהן, שאפילו לשכה מלאה עצים יהיו אלו מתנדבין משלהן, שנאמר והגורלות הפלנו על קרבן העצים הכהנים הלויים והעם להביא לבית אלקינו לבית אבותינו לעתים מזמנים שנה בשנה לבער על מזבח ה' אלקינו ככתוב בתורה".

תוספתא תענית פ"ג, ה "מה ראו זמן עצי כהנים והעם לימנות [שכשעלו] בני הגולה לא מצאו עצים בלשכה [עמדו אלו והתנדבו עצים משל עצמן ומסרו לצבור וכן התנדבו עמהן הנביאים שאפילו לשכה מלאה עצים ואפילו עצים משל צבור ועמדו אלו והתנדבו עצים משל עצמן לא יהא קרבן מתקרב אלא משלהם תחלה] שנאמר (נחמיה י: ל"ה) והגורלות הפלנו על קרבן עצים [ואומר (עזרא ו) כי עזרא הכין לבבו וגו']".

7 נחמ"י י, לה "והגורלות הפלנו על-קרבן העצים הכהנים הלויים והעם להביא לבית אלקינו לבית-אבותינו לעתים מזמנים שנה בשנה לבער על-מזבח ה' אלקינו ככתוב בתורה".

8 וכן משמע מתענית (יב, א) "יו"ט שלנו הוא" וז"ל שם: "תא שמע, דאמר רבי אלעזר ברבי צדוק אני מבני בניו של סנאה בן בנימין, ופעם אחת חל תשעה באב להיות בשבת, ודחינהו לאחר השבת, והתענינו בו ולא השלמנוהו מפני שיום טוב שלנו הוא".

9 שם. וכ"ה בירושלמי שקלים פ"ד ה"א "מה ראה זמן עצי כהנים והעם להימנות אלא בשעה שעלו ישראל מן הגולה ולא מצאו עצים בלשכה ועמדו אלו ונתנדבו עצים משל עצמן ומכרום לצבור וקרבו מהן קרבנות ציבור והתנו עמהן נביאים שביניהן שאפ"י לשכה מליאה עצים ועמדו אלו ונתנדבו עצים משל עצמן שלא יהא קרבן מתקרב אלא משלהן תחילה אמר רבי אחא

דרבי יוסה היא דרבי יוסה אומר אף הרוצה מתנדב ש"ח ר' יוסי בשם רבי אילא דברי הכל היא מה פליגין בגופו של קרבן אבל במכשירי קרבן כל עמא מודיי שהוא משתנה קרבן יחיד לקרבן ציבור" עיי"ש בארוכה. וש"נ.

בבבלי תענית לא הובא זה שמסרו לצבור אבל מובן הוא, מזה שכ' "לא מצאו עצים בלשכה כו' אפילו לשכה מלאה עצים". **ראה משנה למלך הל' כלי המקדש פ"ו ה"ט** "ומהו קרבן העצים וכו' ויום שיגיע לבני משפחה זו וכו'. אפ"י יחיד שהתנדב עצים או גזרים במערכה וכו'. ואני מסתפק בזה אם המנהג הזה משעה שהתנדב אותם נאסר בהספד כו' אף קודם שיעלה אותם למזבח ומפשט דברי רבינו הכי מוכח מדלא קאמר אפילו יחיד שהעלה עצים ונקט הדין בנדבה ולא בנדר משום דבנדבה הרי התפיס אותם בקדושה ומש"ה נהגו לעשות אותו י"ט אבל בנדר אין כאן שום מעשה כלל עד שיביאם ליד הגזבר ומ"מ הדבר קשה בעיני דמשום הנדבה יעשו אותו י"ט דבשלמא בהקטרה מצינו כיוצא בזה דהא קי"ל דערב פסח אסור במלאכה מדינא לפי שהוא זמן שמקטירים כל ישראל את קרבנותיהם וראיתי לתוס' ריש פ"ד דפסחים (דף נ) שכתבו בשם הירושלמי דאף יחיד ביום שמביא קרבן אסור במלאכה והקשו בירושלמי א"כ ערב פסח יהא אסור כל היום כמו יחיד שמביא קרבן ומפרש התם משום דראוי להקריב משחרית אבל פסח אינו יכול להקריבו אלא אחר חצות ע"כ. ותו אמרינן התם בירושלמי רבי אבהו בעי אמר הרי עלי עולה משש שעות ולמעלן מותר לעשות מלאכה משש שעות ולמטן אמר ר"י פסח שהקריבו בשחרית אינו פסח עולה שהקריבו בשחרית עולה היא ע"כ.

הרי מכל זה מבואר שמה שהיו עושים י"ט הוא בשביל ההקריבה ואולי נאמר שדברי רבינו לאו דוקא ומ"ש אפ"י יחיד שהתנדב רוצה לומר שהתנדב והעלה על גבי המזבח וכל עצמו של רבינו לא בא ללמדנו אלא דאפ"י עצים חשיבי קרבן וכדאמרינן בפרק הקומץ רבה (דף כ') ומש"ה אסור בהספד ובתענית ובעשיית מלאכה וכל שכן המקריב

דין ז' וז"ל וכן כלי שרת ועצי המערכה שמסרן יחיד לציבור הרי הן כשרים ע"כ הרי דלכ"ע בלתי מסירה לציבור לא מהני ומה שיש לשאת ולתת בדינים אלו כבר הארכתי בספר רביעי סימן ס"ד (תמצאנו בהלכות שקלים יע"ש באורך) וא"כ כיון שהיו מוסרים אותם לציבור נמצא דבשעה שהיו מעלים אותם על המזבח לא היה משלהם כי אם משל ציבור ומש"ה לא היו עושים י"ט בזמן הקרבת העצים ומה שהיו עושים י"ט באותם הימים הוא משום עולות נדבה שהיו מקריבים באותם הימים. ומ"ש רבינו אפילו יחיד כו' לא מיירי בדמסר לציבור אלא הכוונה היא שהתנדב עצים משלו דע"כ לא בעינן שיהיו משל ציבור אלא במה שהוא צורך למזבח אבל כל שיש צורך במערכה יכול להתנדב להביא עצים כמו כל קרבן נדבה וכמ"ש רבינו ריש פי"ד ופי"ו מהלכות מעשה הקרבנות דין י"ג יע"ש ואלו שהיו מקריבים עצים משל עצמן היו עושין אותו י"ט כמו שהוא הדין במקריב קרבנות.

וי"ל בדברי רבינו הללו דבכל החלוקות דהיינו זמן קרבן העצים שהיו מקריבים קרבן ובמקריב עצים כתב דמה שהיו אסורים בעשיית מלאכה הוא מנהג משמע דאית ליה דאפילו איסורא דרבנן ליכא והנה התוס' בריש פרק מקום שנהגו כתבו דמהירושלמי משמע דאיסור עשיית מלאכה הוא מדאורייתא והר"ן בריש פ' מקום שנהגו כתב ואפשר דמדרבנן הוא אלא דאסמכו לה אקראי יע"ש ועיין בחידושי הרא"ם במצות ל"ת לסמ"ג ס"י ע"ה ד"ה דא"כ יע"ש ומ"מ לדברי הכל אינו מנהג לבד אלא איסורא נמי איכא. ורבינו בפ"ח מהלכות יו"ט דין י"ז כתב דהעושה מלאכה בערב פסח דמנדין אותו מפני שיש בו חגיגה ושחיטת קרבן והוא הטעם הנאמר בירושלמי וכמ"ש שם ה"ה ומבואר הוא דאיסור המלאכה אחר חצות אינו תלוי במנהג אלא אסור מן הדין וא"כ איך כתב כאן שאיסור עשיית המלאכה הוא מנהג ואולי ס"ל לרבינו דדוקא פסח וחגיגה שהוא כולל לכל ישראל אסרו חכמים במלאכה אבל יחיד המביא קרבן לא אסרו

קרבן ממש ונראה דקרבן העצים שהיה להם כמו י"ט לא היה הטעם משום שהיו מתנדבים להביא עצים אלא מפני שהיו מקריבים אותו היום עולות נדבה וכמ"ש רבינו ומש"ה היה להם כמו י"ט אבל מטעמא דהיו מתנדבים להביא עצים לא היה נעשה להם י"ט מתרי טעמי חדא שהרי כבר כתבנו שהעיקר הוא ההקרבה ואלו שהיו יוצאים ליערים להביא עצים מאן אמר לן שבאותו היום היו מביאים אותם ומעלים אותם על המערכה ועוד דאף דנימא שבאותו היום עצמו היו מביאים העצים ומעלים אותם על המזבח אפ"ה לא יתחייב משום זה לעשותו י"ט דאלת"ה א"כ כל יום ויום שהיו מעלים מאותם העצים יעשו אותו י"ט וזה לא אמרה אדם מעולם וטעמא דמילתא אף דקי"ל דיחיד המעלה עצים חשיב כמו קרבן דעושה אותו היום כמו י"ט הכא שאני משום דע"כ אלו שהיו מתנדבים להביא עצים למערכה ע"כ מיירי שהיו מוסרים אותם לציבור דאי לא לא מהני לפי שכמו שהתמידין צריכים שיהיו משל ציבור הכי נמי עצים שהרי אפי' יחיד שהתנדב להביא קרבן צריך שהעצים יבאו משל ציבור וכדאיתא בפרק הקומץ רבה (דף כ"א וכ"ב) ואף שבתלמודא דידן פי"ד דתעניות (דף כ"ח) כשהביאו ברייתא זו דזמן עצי כהנים לא הוזכר שם שהיו מוסרים אותו לציבור אלא אמרו סתמא ועמדו אלו והתנדבו משלהם מ"מ הדבר מוכרח מצד עצמו שהיו מוסרים אותה לציבור ובירושלמי ריש פי"ד דשקלים ובפי"ד דתעניות הלכה ו' הביאו ברייתא זו ואמרו בפירוש ועמדו אלו והתנדבו עצים משל עצמן ומסרום לציבור ע"כ.

ועוד היה רוצה רבי אחא שם לומר דברייתא זו דקתני דמהני מסירה לציבור רבי יוסי היא דאית ליה אף הרוצה מתנדב שומר חנם אבל חכמים דפליגי התם הכא נמי לא מהני וכבר הובא מחלוקת זה דרבי יוסי וחכמים סוף פ"ב דמציעא ותירצו בירושלמי דע"כ לא נחלקו רבי יוסי וחכמים אלא בגופו של קרבן אבל במכשירי קרבן כל עמא מודיי שהוא משתנה קרבן יחיד לקרבן ציבור ע"כ ומ"מ לכ"ע בעינן מסירה לציבור וכמ"ש רבינו בפ"ח מהלכות כלי המקדש

אלא שישראל נהגו כן וכעת לא ידעתי מנין חילוק זה".

חסדי דוד לתוספתא שם "ובגמ' לא קאמר ומסרו לצבור, אבל נראה דמוכרח הוא, שהרי לצורך קרבנות צבור היו".

10) מנחות כ, ב "אמר מר שומע אני אפילו עצים ודם שנקראו קרבן מאן שמעת ליה דאמר עצים איקרי קרבן רבי לרבי מבעיא בעו מלח, דתניא קרבן (מנחה) מלמד שמתנדבין עצים וכמה שני גזירין וכן הוא אומר והגורלות הפלנו על קרבן העצים רבי אמר עצים קרבן מנחה הן וטעונין מלח וטעונין הגשה, ואמר רבא לדברי רבי עצים טעונין קמיצה וא"ר פפא לדברי רבי עצים צריכין עצים".

קו, ב "תנו רבנן קרבן מלמד שמתנדבין עצים וכמה שני גזירין וכן הוא אומר והגורלות הפלנו על קרבן העצים רבי אומר עצים קרבן הם טעונין מלח וטעונין הגשה, אמר רבא ולדברי רבי עצים טעונין קמיצה אמר רב פפא לדברי רבי עצים צריכין עצים".

11) בפרש"י (מנחות) "קרבן - נפש כי תקריב קרבן מנחה וגו'".

וכ"ה בתוד"ה לדברי (כ, ב) "ואם תאמר מ"ש דרבי מקיש עצים למנחה יותר מלשאר קרבנות ויש לומר דהאי קרבן דמרבי מינה עצים מקרבן דגבי מנחה דריש לה בתורת כהנים וא"ת מנלן דמקשינן למנחה דנקמצת האיכא מנחות טובא דאינן נקמצות ויש לומר דלגבי מנחה הנקמצת כתיב (ויקרא ב' א') ונפש כי תקריב קרבן מנחה ואם תאמר ומה קמיצה שייך בעצים הא אין בהם שיריים וכולן נשרפין ויש לומר דאשכחן כי האי גוונא בריש ואלו מנחות (דף עב:) לרי שמעון דמנחת חוטא של כהנים נקמצת הקומץ קרב לעצמו והשיריים קריבין לעצמן והוא הדין כאן עצים".

אבל ברבינו גרשום ד"ה קרבן: אדם כי יקריב מכם קרבן ובפיה"מ שם (קו, ב)

"אמר רחמנא אדם כי יקריב מכם קרבן ואמר עזרא ולקרבן העצים קרא אותו קרבן ע"כ אם יחייב עצמו בעצים למזבח נתחייב בהן כשאר הקרבנות. ואין פחות משני גזירין מפני שאי אפשר כל יום [פחות] משני גזירין להוסיפן על המזבח וא"א שיהא פחות מזה [בהוצאת קאפח: לפי שהכרחי להביא בכל יום שני גזירין נוספים על המזבח לא פחות מכך כו'] (ראה לקמם הערה 37)) שנאמר וערכו ובער עליה הכהן עצים וערכו עצים על האש ומיעוט רבים בלשונינו שנים" **הביאו הכתוב דתחילת פרשתנו "אדם כי יקריב מכם קרבן". ובדפוסים שלפנינו הובא בפנים הגמרא (כ, ב) קרבן (מנחה). וראה לקמן הערה 24.**

12) ראה אוצה"ג - תשובות לתענית ע' 34 "קרבן מוסף כתוב בתורה קרבן עצים חכמים תקנוהו כמה ששנו חכמים הרי עלי עצים לא יפחות משני גזירים ותניא קרבן מלמד שמתנדבין עצים וכמה שני גזירים וכתוב והגורלות הפלנו על קרבן העצים שהרי קרבן מוסף אין בנעילה" עיי"ש.

המגי' במל"מ פ"ד מהל' שקלים ה"ו "תנו גרסינן התם בשעה שעלו ישראל מן הגולה לא מצאו עצים בלשכת העצים עמדו אלו והתנדבו עצים ומסרום לצבור והתנו עמהם נביאים שביניהן שאפילו לשכה מלאה עצים יעמדו אלו ויתנדבו עצים משלהן שלא יהא קרבן מתקרב אלא משלהן תחלה א"ר אחא דר' יוסי היא דר"י אמר אף הרוצה מתנדב ש"ח כו' יע"ש ורמז סוגיא זו הרב תוי"ט. וצ"ל דהירושלמי פליג אש"ס דילן דבהדיא אמרינן בפרק הקומץ רבה (דף כ'): דתניא קרבן מלמד שמתנדבים עצים והכי איתא במנחות (דף ק"ו:) ושמא הירושלמי דריש ליה ליתורא דקרבן לדרשא אחריתי ומש"ה אוקמה למתניתין דעצים כר"י. אך קשה דהתם מייתי מקרא מלא בנחמיה דכתיב והגורלות הפלנו על קורבן העצים הכהנים והלויים והעם להביא לבית אלקינו והכי איתא בפ"ד דתעניות (דף כ"ח. יע"ש)".

13) שם. וכ"ה בירושלמי שקלים שם. תענית פ"ד ה"ד "מה ראה זמן עצי כהנים והעם להימנות אלא בשעה שעלו ישראל מן

הגולה לא מצאו עצים בלישכה ועמדו אלו ונתנדבו עצים משל עצמן ומסרום לציבור וקרבו מהן קרבנות ציבור והתנו עמהן הנביאים שביניהן שאפילו לשכה מליאה עצים שיהיו מביאין מעצמן ועמדו אלו ונתנדבו עצים משל עצמן שלא יהא קרבן מתקרב אלא משלהן תחילה".

מגילה פ"א ה"ד "אבל זמן עצי כהנים מה ראה זמן עצי כהנים והעם להימנות אלא בשעה שעלו ישראל מן הגולה ולא מצאו עצים בלישכה ועמדו אלו ונתנדבו עצים משל עצמן ומסרום לציבור ונקרבו מהן קרבנות ציבור והיתנו עמהן הנביאים שביניהן שאפילו לישכה מליאה עצים ועמדו אלו ונתנדבו עצים משל עצמן שלא יהא קרבן מתקרב אלא משלהן תחילה".

ובבבלי ה'ל' "למה הוערכו לומר זמן עצי כו"'

14) כן פי' בקה"ע לירושלמי שם "אמתניתין דפ"ד דתענית קאי דתנן התם זמן עצי הכהנים והעם תשעה וקשיא ליה מה ראו להימנות הא אפילו כל יחיד יכול לנדב עצים כדתנן לקמן פ"ו".

15) ראה חידושי הרשב"א (מנחות כ, ב) לדעת רבי "ולכך מרבינן נמי עצים שנקראו קרבן במקום אחר לדין מנחה" וז"ל שם: "קרבן פי' דכתיב ונפש כי תקריב קרבן מנחה, ל"ה. וי"מ דדריש ליה מאדם כי יקריב מכם קרבן אבל מדמקיש ליה למנחה לומר שטעונין הגשה וקמיצה אלמא [כ]מנחה ארבייה קרא א"כ מקרא דמנחה קא אתי. וא"ת הא גופא מנא לך, וי"ל דאע"ג דנוכל לרבותו משני הפסוקים יש להקישו קודם למנחה דזה וזה גדולי קרקע וזה וזה דבר יבש מלהקישו לבעלי חיים ומיני דמים, ועוד שאין לרבותו לדין מיני דמים, שאין לעשות בו דיניהם כגון ד' עבודות הזבח אבל דיני מנחה יכולים לעשות בו כדמפרש ואזיל, פי' דקרבן מנחה אייתר לדרשא דמצי למכתב נפש כי תקריב מנחה ומדכתב קרבן ש"מ לרבות קרבן אחר שאינו מפורש בהדיא ולכך מרבינן נמי עצים שנקראו קרבן במקום אחר לדין מנחה אבל

אדם כי יקריב קרבן לא מייתר, ומהאי טעמא י"ל דאפי' לת"ק דר' דלא מקיש ליה למנחה ודלא מרבה ליה אלא לנדבה דמקרא דקרבן מנחה מתרבה כדפריש'. ואם תאמר מאי קאמר מאן שמעת ליה עצים אקרי קרבן ר' לר' בעי מלח ואמאי הא איכא ת"ק דאקרי להו קרבן ולא בעי מלח, ועוד אפי' אי לא חזינן דאיכא תנא דפליג עליה דר' הרי מסברתנו נוכל לומר דאקרי קרבן מאחר דאשכחן קרא דקרי להו קרבן דעצים ומאי קאמר מאן שמעת ליה כו' הא כ"ע קרו להו קרבן ואיכא למימר דתנא דברייתא דלעיל לא סבר כר' לרבו ליה לדין מנחה. וי"ל דדייק מדתני ליה דומיא דדס דקאמר אפי' עצים ודס אלמא לעשותו קרבן גמור לעשות בו עבודת הקרבן כמו בדס ומסתברא דעבודת המנחה נעשות בו ולא עבודת הקרבן כדפריש' לעיל, ועוד דאי לא הוה ליה דין קרבן לגבי עבודות הנעשות בקרבן כמו עבודת המנחה דהיינו הגשה וקמיצה דאין לנו לומר שיהיו בכלל קרבן לרבותם למלח שהרי אין לרבות מכלל קרבן גם מילי דאיקרו קרבן אם לא שדינם כקרבן אי לא כתב קרא אלא קרבן וא"כ מדקאמר דאי כתב קרבן בלא מנחה הוה מרבינן אף עצי' לומר שטעונין מלח אלמא אית להו דין קרבן ומסתברא דדין קרבן קאמר דיש לדמותם למנחה וא"כ היינו רבי". **ועד"ז בראב"ד וק"א כאן.**

וראה ר"ש משאנץ שם (ג) "והתם קאמר רבי אפי' עצים נקראו קרבן והוצרך להביא מנא לן שנקראו קרבן כו"' [נעתק לעיל הערה 2].

וכן מוכח מפרש"י מנחות כ, א "ולא תנא ביה קרא והכתיב (ויקרא ב, יג) וכל קרבן מנחתך במלח תמלח ההוא מיבעי ליה לכדתניא אילו נאמר קרבן במלח שומע אני אפילו עצים ודס שנקראו קרבן, ת"ל מנחה מה מנחה מיוחדת שאחרים באין חובה לה אף כל שאחרים באין חובה לה"

ד"ה עצים, שהביא הכתוב "שנאמר והגורלות הפלנו גו"' וז"ל שם: "נקראו קרבן שנאמר והגורלות הפלנו על קרבן העצים (נחמיה י':ל"ה) ודס איקרי קרבן

שהוא עיקר כל הזבח" אף שבמסקנא בגמרא (ע"ב) מפרש דהברייתא אזיל לדעת רבי.

16) ראה ראב"ד וקרובן אהרן לתו"כ כאן "תלמוד לומר קרבן. ועצים נקראו קרבן דכתיב [נחמיה י, לה] והגורלות הפלנו על קרבן העצים. לא יפחות משני גזירין. ב' בקעיות גדולות, שלא מצינו מערכת עצים פחות משני גזירין, דכתיב וערכו עצים, וכתוב ובער עליה הכהן עצים בבקר וגו' והכי אמרינן ביומא פרק ב' [כו, ב]".
וחידושי הרשב"א שם.

17) ראה פי' ר"ש משאנץ לתו"כ פ"י, ו "כך אין מביאין לא יין ולא שמן וכו'. נחא לסוגיא דהכא דכלהו נפק מכלל מנחה דמתנדבין להו ולכך אין מביאים שנים דומיא למנחה. אלא לסוגיא דמנחות [קז]. דמתנדבים יין ושמן מדכתיב אזרח בפי נסכים תימא אמאי אין מתנדבין שנים יין ושמן ולבונה ועצים".

מלבי"ם שם (אבל לא בתירוץ קושיא הנ"ל) "מה שכתב כשם שאין מתנדבים . . יין . . – נראה שזה רק להספרא דגמר הכל מ"מנחה" (כנ"ל (ויקרא נדבה פרשה ח משנה ג' ח'), אבל להש"ס דגמר מ"אזרח" כמ"ש בזבחים (דף עג ודף קד) ולפי זה יש ללמוד לבונה ועצים במה מצינו מן יין, יש לומר דהשותפין מביאין כל הני; וכ"מ לדברי רבי שלמד (בספרא פרק ח משנה ב ובמנחות דף קד) מן "כל נדריהם וכל נדבותם אשר יקריבו" – הכל באים בשותפות, ושם בספרא (אמור פרשה ז מ"ב) למד מזה יין ועצים ולבונה ואם כן באים בשותפות. ובה תבין מה שהרמב"ם לא הביא דבר זה בהלכותיו".

18) כבתו"כ שם (פרשתא ח, ג ואילך).

19) מנחות קז, א "תנו רבנן (במדבר טו, יג) אזרח מלמד שמתנדבין יין וכמה שלשה לוגין, ומנין שאם רצה להוסיף יוסיף תלמוד לומר יהיה יכול יפחות תלמוד לומר ככה. שמן לא יפחות מן הלוג רבי אמר שלשה לוגין: במאי קא מיפלגי, אמרוה רבנן קמיה

דרב פפא בדון מינה ומינה בדון מינה ואוקים באתרה קא מיפלגי, רבנן סברי דון מינה ומינה מה מנחה מתנדבין אף שמן נמי מתנדבין ומינה מה מנחה בלוג אף שמן בלוג, ורבי סבר דון מינה ואוקי באתרה מה מנחה מתנדבין אף שמן נמי מתנדבין ואוקי באתרה כנסכים מה נסכים שלשת לוגין אף שמן נמי שלשת לוגין. אמר להו רב פפא אי ממנחה גמר לה רבי דכולי עלמא לא פליגי דון מינה ומינה אלא רבי מאזרח גמיר לה, אמר ליה רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא ומי מצית אמרת הכי והתניא קרבן מלמד שמתנדבין שמן וכמה שלשת לוגין מאן שמעת ליה דאמר שלשת לוגין רבי וקא מייתי לה מקרבן אמר ליה אי תניא תניא".

20) שלח טו, יג "כלהאזרח יעשהככה את" אלה להקריב אשה ריחניחח לה".

21) במנחות שם הובא רק לענין יין ושמן. ובר"ש משאנץ "אמאי אין מתנדבין שנים יין ושמן ולבונה ועצים", וכנראה כוונתו ע"ד מ"ש במלבי"ם דלפי"ז יש ללמוד לבונה ועצים במ"מ מן יין.

22) נוסף לזה גם בהנוגע לשמן מסיים שם "והתניא קרבן מלמד שמתנדבין שמן כו' מאן שמעת לי' כו' רבי כו' א"ל אי תניא תניא", שגם ר"פ הודה לזה

- **ראה תוד"ה אי תניא שם "ולעולם כאן** בדון מינה פליגי וה"נ אית ליה לרב פפא בפי' כל התדיר (זבחים דף צא.) ובפי' כל שעה (פסחים דף לג.) והא דלא קאמר הכי בפי' כל המנחות באות מצה (מנחות סב:) דיחויא בעלמא הוא".

23) ולכן גם את"ל שהדרשא בתו"כ "כשם שאין שנים מביאין מנחה נדבה כך אין מביאין כו' עצים" אינו אליבא דרבי, הרי דעת רבי מפורש (מנחות קד, ב "תניא נמי הכי רבי אומר (ויקרא כב, יח) אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם אשר יקריבו לה' הכל באין בשותפות לא סילק הכתוב אלא מנחה שנאמר נפש, אמר ר' יצחק מפני מה נשתנית מנחה שנאמר בה נפש אמר הקדוש ברוך הוא מי דרכו להביא

מנחה עני מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו לפניי".

היין והלבונה והעצים אין באים לשותפות".

תו"כ שם לפני"? פרק ח, ב "רבי אומר הרי הוא אומר (ויקרא כב, יח) "אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם אשר יקריבו לה' לְעֹלָה" כל הקדשים באים בשותפות אלא שסלק הכתוב את המנחה" ("לא סילק הכתוב אלא מנחה שנאמר נפש")

וגם בהר"ש משאנץ שם כ' "אלא לסוגי דמנחות כו' תימא אמאי אין מתנדבין כו'". ואולי כוונתו (דהמלבי"ם) רק ע"פ דברי רבי.

24) אבל י"ל שע"פ פי' רבינו גרשום ופיה"מ במנחות (קו, ב) דלא הביאו הכתוב דקרבן מנחה כ"א "אדם כי יקריב מכם קרבן", באים עצים בשותפות

(ובתוד"ה נפש (זבחים ה, סע"ב "למימרא דקניא להו והאמר רבי יוחנן הניח מנחה לשני בניו ומת קריבה ואין בו שותפות ואי ס"ד קניא להו (ויקרא ב, א) נפש אמר רחמנא") דסמך ע"מ שכתב "קרבנו" וז"ל שם: "ומשמע דמנפש קדריש וכן בסוף המנחות והנסכים (מנחות קד:) קתני הכל בא בשותפות חוץ ממנחה דכתיב נפש ותימה דבתורת כהנים דריש נפש ולא ציבור קרבנו ולא שותפין ונראה דרישא דקרא מייתי בכל מקום") **שבזה נכלל עצים.**

וז"ל שם (רבינו גרשום) ד"ה קרבן: אדם כי יקריב מכם קרבן. ד"ה שמתנדב עצים: דאיקרו נמי קרבן וקסבר תנא קמא דאותן גזירין קריבין להכשר הקרבנות על המערכה. ור' לא אמר ב' גזירין וקאמר דנקטרין בפני עצמן ולא להכשיר האברים שעל המערכה ולא קא יהיב בהו שיעורא כמה לייתי אבל מלא קומצו יקטיר וטעונה הגשה ומלח כשאר קרבנות. ושירי אותן עצים לכהנים

וראה תוד"ה לדברי רבי (מנחות כ, סע"ב) לדעת רבי [נעתק לעיל הערה 11]. חידושי הרשב"א שם.

[ראה דרשת התו"כ רפ"ג (הובא בפרש"י) עה"פ בהמשך הכתוב "תקריבו" מלמד שהיא באה נדבת שנים].

(* ראה מלבי"ם. ושם "וכ"מ (דהשותפין מביאין שמן עצים כו'), לדברי רבי שלמד מן כל נדריהם וכל נדבותם אשר יקריבו הכל באים בשותפות".

וכן בדעת רבי כ' ברבנו גרשום שם "וטעונה הגשה ומלח כשאר קרבנות",*

אבל ראה ברבנו הלל לתו"כ שם על מה שכ' "באה בנדבת שנים" הביא הדרשה דרבי "לכל נדריהם ולכל נדבותם כו'" וז"ל שם: "עולת בהמה באה בנדבת שנים. כדאמר לעיל לכל נדריהם ולכל נדבותם (פרט), כל הקדשים באין בשותפות אלא שסלק הכתוב את המנחה",

ולא כפרש"י שם, כמנחה וז"ל שם ד"ה וטעונין הגשה: בקרן דרומית מערבית כמנחה.

ובגמרא לפנינו (כ, ב) בדברי רבי "עצים קרבן מנחה הן". וראה שטמ"ק שם על הגליון "ויש לה קדושת הגוף דאילו לרבנן אין לה קדושת הגוף ויכול לפדותה אבל לרבי הוי קדושת הגוף ממש כמו מנחה".

וראה שם בהקטע שלאח"ז "וכולהו מקרבן מנחה אתרנו כו' וכי היכא דמנחה אינה בשותפות כו'", ומשמע שזהו גם לדעת רבי וז"ל שם: "כך אין מביאין לא יין ולא לבונה וכו'. וכולהו מקרבן מנחה אתרבו כדאמר לעיל, וכי היכי דמנחה אינה בשותפות ה"ה

וצ"ע מדוע חידשו דרשה חדשה ולא כבתו"ס שמפורש הלימוד מ"קרבן" שנאמר במנחה, וע"פ המבואר לקמן בפנים י"ל, ראה הערה 52. וראה חידושי הרשב"א למנחות כ, ב [נעתק לעיל הערה 15].

האחרים הס"ד ומה"ד עצים טעונים עצים והמתנדב"). דגם לרבי ב' גיזרין.

(ב) "ושירי אותן עצים לכהנים". ולא כבתוד"ה לדברי (שם כ, ב) דהשריים קרבין לעצמן [נעתק לעיל הערה 11]. ואכ"מ.

25) תענית פ"ד מ"ה "ועיקר קרבן העצים הזה, כי המשפחות המנויות היו קובעות להם לכל משפחה ומשפחה יום ידוע להביא להם עצים לאש המערכה באלו הזמנים הידועים, וביום שהיה יומם הידוע היו מקריבין קרבנות נדבה, וזהו קרבן העצים והעתים המזומנים הכתובים בעזרא".

26) פ"ו מהלכות כלי המקדש ה"ט "ומהו קרבן העצים. זמן קבוע היה למשפחות משפחות לצאת ליערים להביא עצים למערכה. ויום שיגיע לבני משפחה זו להביא העצים היו מקריבין עולות נדבה וזהו קרבן העצים והיה להם כמו יום טוב. ואסורין בו בהספד ובתענית ובעשית מלאכה ודבר זה מנהג".

וכ"כ במאירי תענית שם מ"ד "קרבן עצים הוא שאמרו בירושלמי שקלים פ"ד ה"א שכשעלו מן הגולה ולא מצאו עצים בלשכת דיר העצים עמדו קצת משפחות והתנדבו משל עצמן ומסרום לצבור וקרבו מהם קרבן צבור והתנו עמהם ועם נביאים שביניהם שאפילו לשכה מלאה עצים יהו הם מביאים ופי' בתלמוד המערב שבפרק זה שיהו מקריבים משלהם תחלה והיה להם זמן ידוע לצאת ליערים להביא עצים למערכה ומקריבים בו ביום עולת נדבה ונקרא קרבן עצים והיה להם כיום טוב ואסורים בהספד ובתענית ובעשיית מלאכה ואותו היום היו כלם טרודים בחבוב מצותם של אלו לצאת לקראתם לעת ערב ולכבדם בכל מיני כבוד ומתוך כך היה קרבן זה דוחה מעמד נעילה וגדולי הרבנים פי' קרבן עצים בדרך אחרת שאינה מתישבת כמו שכתבנו בפירושינו".

בפי' ר"י מלוניל לתענית שם "וקרבן העצים י"ל שאותן המתנדבים להביא

* ולפי' לכאורה י"ל דזה שצריך קמיצה לדעתו הוא מכיון שאין שייך בהם שחיטה כבקרבנות בכלל, וקמיצה במקום שחיטה (זבחים יג, ב "אמר רב מרי אף אנן נמי תנינא זה הכלל כל הקומץ ונותן בכלי והמוליך והמקטיר, בשלמא קומץ היינו שוחט מוליך היינו מוליך מקטיר נמי היינו זורק אלא נותן בכלי מאי ניהו") ולא לפי שהיא כקרבן מנחה.

אבל צ"ע דהרי לדעת רבי עצים טעונים הגשה, שזהו רק במנחה. ואולי למד זה ממנחה (ראה מנחות ס, א. במשנה "יש טעונות הגשה ואין טעונות תנופה הגשה ותנופה תנופה ולא הגשה לא תנופה ולא הגשה, ואלו טעונות הגשה ואין טעונות תנופה מנחת הסולת והמחבת ומרחשת והחלות והרקיין מנחת כהנים ומנחת כהן משיח מנחת נכרים מנחת נשים ומנחת חוטא, רבי שמעון אומר מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן הגשה לפי שאין בהן קמיצה וכל שאין בהן קמיצה אין בהן הגשה").

אבל ברבינו גרשום למעילה (יט, ב): הואיל ומקיש להו למנחה כו' צריך נמי קמיצה וז"ל שם: "וצריכין קמיצה. שיקח מהן מעט מקומצו ויקטיר תחלה הואיל ומקיש להו למנחה למלח ולתנופה צריכין (הכי) נמי קמיצה [והכא] איכא בינייהו עצים לטעמא דרבי דאמר איקרו קרבן קדשי קדושת הגוף כמו בהמה ויש בהו מועל אחר מועל אם ישב אחד עליהן וחזר וישב אחר עליהן יש בהן מועל אחר מועל ות"ק סבר לא איקרו קרבן לקדושת הגוף ליקרב אלא לדמים ולית בהו מועל אחר מועל".

ועוד שינויים בר"ג שם: א) "ור' לא אמר ב' גזירין כו' ולא קא יהיב בהו שיעורא כמה לייתי". ולא כברש"י שם כ, ב (שטמ"ק אות ט "ד"ה לדברי רבי. דמקיש עצים למליחה ולהצריך הגשה כמנחה טעונים קמיצה כמנחה והמתנדב. דמקשי עצים למנחה הס"ד ואח"כ מה"ד קמיצה המתנדב שני גיזרין מבקע מלא קומצו קסמים דקים ונתן על המערכה ואח"כ נותן

ומכשירי קרבן ולדידיה עצי המערכה מכשירי קרבן קרי להו והא בתוספתא לא משמע הכי דתנין התם על זמן עצי הכהנים והעם דקחשיב שם אותן ימים אסורין בהספד ובתענית בין משחרב הבית בין עד שלא חרב הבית והיינו נמי כדגריס הכא בשעת קרבן ושלא בשעת קרבן ור' יוסי פליג שם וס"ל דאינו נוהגין להיות כ"יט אלא בשעת הקרבן ומשחרב הבית מותרין בהספד ותענית מפני שאבל הוא להם קתני מיהת דבשעת הקרבן לכ"ע היו נוהגין בהן כ"יט ואי אמרת אינו חשובין אלא כמכשירי קרבן ואינו כגופו של קרבן מפני מה היו נוהגים באותן הימים להחזיקן כ"יט דלא אמרו כך אלא בקרבן בלבד וכדאמר' לעיל ריש פרק מקום שנהגו אינו בדין שתהא עסוק במלאכתך וקרבתך קרב ולא שמענו זה במכשירי קרבן:

ועוד. דטפי קשיא מן הדא דמסיים התם בתוספתא ראייה לדברי חכמים ודלא כרבי יוסי דברייתא דאמר ר"א ברבי צדוק אנו היינו מבני סנאה בן בנימין שהיה זמן העצים שלהן בעשרה באב כדתנין שם ופעם אחת חל ט"ב להיות בשבת ונדחה התענית למוצאי שבת למחר והיינו מתענין ולא משלימין מפני ש"יט שלהן הוא וזהו כחכמים דהתם שאף משחרב הבית והיו מתענין בט"ב אעפ"כ היו מחזיקין ל"יט שלהן ומקילין שלא להשלים התענית בעשרה בו ואי כמכשירי קרבן בלבד הן לא היו מקילין כל כך בתענית זה אף על פי שנדחה הוא והיינו פליגא על רבי יוסי בשם רבי אילא וכדאמרן. **לקמן הערה 48.**

(30) תענית כו, א "מן עצי כהנים והעם, תשעה: באחד בניסן בני ארח בן יהודה, בעשרים בתמוז בני דוד בן יהודה, בחמשה באב בני פרעוש בן יהודה, בשבעה בו בני יונדב בן רכב, בעשרה בו בני סנאה בן בנימין, בחמשה עשר בו בני זתוא בן יהודה" עיי"ש.

ד"ה תשעה "באלו הט' זמנים היו הכהנים והעם מתנדבים להביא עצים והיו מקריבין קרבן אותו היום ואפילו היו עצים הרבה

עצים למערכה היו רגילין להביא קרבן בהמה בו ביום כו"ו וז"ל שם: "וקרבן עצים יש לומר שאותן המתנדבים להביא עצים למערכה היו רגילין להביא קרבן בהמה בו ביום מרוב שמחתן במצות ולפיכך אנשי מעמד היה להם טירחא בזה ולפיכך מקילין להו [שלא יקראו במעשה בראשית, ויש לומר שלא היו מקריבין קרבן בהמה] אבל לפי שכל ישראל מחבבין את המצות ומכבדין העוסקין במצות כדאמרין [קידושין ל"ג ע"א] שבעלי אומניות אינו רשאים לעמוד מפני תלמידי חכמים מפני המביאין ביכורים עומדין הכא נמי כל עם ירושלם וכל הכהנים יוצאין לקראתם ולא היו זריזין למהר בעבודת אותו היום ולפיכך מקילין לאנשי מעמד שלא יקראו במעשה בראשית".

(27) במשנה תענית שם (כו, א) בשם י"א "מן העצים (שנתרבו) [שנתנדבו] הרי הקרבן קרב כהלכתו בעצי נדבה אלו כמו בשאר הימים מעצי המערכה, וי"א שהיו מבערים במזבח בפני עצמו מן העצים (שנתרבו) [שנתנדבו] וזה היה קרבן העצים, וכן אמרו במסכת תמיד (יומא כ"ו ב') ששני גזירין היו קרבין עם תמיד של בין הערבים, וזה מוכיח כי קרבן עצים ממש הוא ולא שאר קרבנות שהיו מביאין באותו יום כדעת קצת רבותי ז"ל". **וראה פי' ר"י מלוניל שם (כהובא במלאכ"ש תענית שם) "וי"ל שלא היו מקריבין כו"ו"**.

(28) בריטב"א נדפס "שהתרבו" ובהגהות כ.ל. שם הגי' "שהתנדבו".

(29) ובאוצה"ג תענית - תשובות (ע' 34) "קרבן עצים חכמים תקנוהו כמה ששנו חכמי הרי עלי עצים לא יפחות משני גזירים ותניא קרבן מלמד שמתנדבין עצים וכמה שני גזירים וכו' והגורלות הפלנו על קרבן העצים".

וראה פני משה לירושלמי שקלים שם בפי' דברי הירושלמי מתניתא פליגא על ר"י וז"ל שם: "מתניתא. תוספתא דתענית שם פליגא על רבי יוסי אמורא דקאמר בשם ר' אילא ד"ה היא ומחלק בין גופו של קרבן

למערכה היו אלו מתנדבין ומקריבין באלו תשעה זמנים".

31 מגילה ה, א "אי זו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנין. פחות מכאן הרי זה כפר, באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין. אבל זמן עצי כהנים, ותשעה באב, חגיגה, והקהל מאחרין ולא מקדימין" פרש"י ד"ה אבל זמן עצי כהנים והעם: האמור במס' תענית (דף כח.). שהיו משפחות של ישראל שקבוע להם ימים בכל שנה להביא עצים למקדש לצורך המערכה ומביאין קרבן עצים עמהן אם חל להיות בשבת מאחרין ליום מחר וכן תשעה באב שחל להיות בשבת והוא הדין ל"ז בתמוז ולעשרה בטבת והאי דנקט תשעה באב משום דהוכפלו בו צרות והכל מתענין בו אבל שאר צומות אמרינן במסכת ראש השנה (דף יח.): רצו מתענין רצו אין מתענין.

ובשינוי ל' קצת ברש"י על הרי"ף מגילה שם "האמור במסכת תענית (דף כח.) שהיו משפחות בישראל שקבעו להם ימים בכל השנה להביא עצים למקדש לצורך המערכה ומביאין קרבן עצים עמהן פ"י כשהיו מביאין העצים היו מביאין קרבן בנדבה מתוך שמחת קרבן עצים וזמן של אותו קרבן שהיו מביאים הכהנים והעם אם חל להיות בשבת דא"א להקריבו בו ביום דאין קרבן דוחה שבת אלא של חובת היום ושל צבור יצא זה דנדבה הוא ושל יחידים וכשמביאין אותו אין מקדימין להקריבו מע"ש אלא מאחרין עד אחר השבת" עיי"ש בארוכה.

32 רפי"ד מהלכות מעה"ק "מתנדב אדם ונודר עולה ושלמים וכל מין שירצה מחמשה מיני מנחות הבאין בנדר ונדבה. ומתנדב או נודר מנחה ממנחת נסכים לבדה מאי זה מין משלשה מיני מנחות נסכים כמו שבארנו. ומתנדב או נודר יין בפני עצמו או לבונה בפני עצמה או שמן בפני עצמו או עצים למערכה מפני שהן כקרבן שנאמר (נחמיה יג לא) ולקרבן העצים", **ובכס"מ שם מציין "בסיפרא פ"ט"**.

33 וראה גבורת ארי תענית במשנה ד"ה "קרבן עצים" דהקשה עמ"ש הריטביא "וכן אמרינן כו' ששני גזרין היו קריבין עם תמיד של בין הערביים" דהא ב' גזרי עצים חוב הם לתמידים ולא נדבה כו' וז"ל שם: "קרבן עצים כו'. פירוש קרבן עצים דהני משפחות דקחשיב בסיפא שקבועין להם ימים מיוחדים להביא עצים למערכה והיו מביאים עם העצים קרבן להקריב והיינו דתנן בפרק קמא דמגילה אבל זמן עצי כהנים והעם מאחרים פירוש בחל בשבת ואי אין מביאין קרבן למה מאחרין הא סידור מערכה דוחה שבת אלא ודאי שהיו מביאין עמו קרבן וכן פירש רש"י התם והריטב"א כתב יש מפרשים שהיו מבערין במזבח בפני עצמו מן העצים שהתנדבו וזה היה קרבן עצים וכן אמרינן במסכת תמיד ששני גזרין היו קריבין עם תמיד של בין הערבים וזה יוכיח כי קרבן עצים ממש הוא ולא שאר קרבנות שהיו מביאים באותו היום כדעת קצת רבותינו ואיני יודע מאי קאמר הא ב' גזרי עצים חובה הן לתמידים של שחר בכהן אחד ושל בין הערבים בשני כהנים ונפקא ליה מקרא בפרק ב' דיומא (דף כ"ו) מובער וערכו מדשני קרא בלישנא וכולה מילתא כדאיתא התם אלמא מן התורה חובה לתמיד הן באים והכי נמי מוכח להדיא בפרק י' דמנחות (דף פ"ט) דאמר רבי יוחנן אשם מצורע ששחטו שלא לשמה טעון נסכים שאם אי אתה אומר כן פסלתו כו'. מתקיף לה כו' ותמיד של שחר ששחטו שלא לשמו יהא טעון שני גזרי עצים שאם אי אתה אומר כן פסלתו וקאמר אביי אין הכי נמי וחדא מנייהו נקט. שמע מינה שני גזרי עצים חובה לתמידין באים מן התורה ואי נדבה בעלמא מתקנת חכמים הם מה סלקא דעתך לפסול בלא גזרין אלא ודאי כדפירוש רש"י עיקר שהיו מביאים עם העצים שהתנדבו לצורך המערכה קרבן נדבה ומכל מקום לא נתברר לי איזה קרבן היו מביאים עמו אי עולה או שלמים או עולת העוף או מנחה או מנחת נסכים שבאה נדבה כדאמרינן בפרק ט' דזבחים (דף פ"ד) או שמא אפילו עצים הביאו לנדבה דמיקרו קרבן וטעונין קמיצה והגשה וצריכין עצים כדאמרינן בפרק י"ג דמנחות (דף ק"ו) קרבן מלמד שמתנדבין עצים כו'".

34) גם צלה"ב האריכות בפרש"י תענית יב, א ד"ה שיו"ט דמסיים "במס' מנחות אמרינן המתנדב עצים לא יפחות משני גזירין ועצים טעונין קמיצה טעונין הגשה כו"ו וז"ל שם: "כדלקמן בשלשה פרקים (תענית דף כו.) זמן עצי כהנים והעם כו' עד בחמשה באב בני פרעוש בן יהודה בעשרה בו בני (סנאב) בן בנימין שעל ידי מעשה קבעו להן חכמים להתנדב עצים ולהביא למערכה וכשמגיע זמנו מביאין אותן ומדליקין אותן על גבי המזבח אע"פ שהיו שם שאר עצים הרבה משא"כ בשאר מתנדבי עצים דאין מבערין אותן בזמן שיש עצים אחרים במסכת מנחות (דף קו:) אמרינן המתנדב עצים לא יפחות משני גזירין ועצים טעונין קמיצה טעונין הגשה כו"ו

דלכאורה א) למאי נפק"מ שם. ב) זהו לפי דעת רבי ולא כהלכתא - דעת רבנן. ג) את"ל שנוגע להפי' דקרבן העצים הו"ל לפרש במשנה תענית (כו, א) בפירוש ענין קרבן העצים ולא בדף יב, א ששם הוא דרך אגב לענין התענינו בו ולא השלמנוהו (ת"ב שחל בשבת) מפני שיו"ט שלנו - בהלכות ודיני תענית.

35) למנחות קו, ב [נעתק לעיל הערה 24].

36) וראה ירושלמי שקלים (ובתענית ומגילה) שם "במכשירי קרבן" ובמפרשים שם וז"ל בקרבן העדה שם: "אבל במכשירי קרבן. כגון עצים לקרבנות הכל מודים דמשתנה מיחיד לציבור" [וראה פני משה לעיל הערה 29].

37) כ"ה בהוצאת קאפאח. ובדפוסים לפנינו בשינוי לשון.

38) בפירושו לתו"כ הנ"ל "מנין שהיחיד מתנדב עצים" וז"ל שם: "קרבן מלמד שמתנדבין עצים. מפ' במנחות פ' בתרא (שם) דעצים נמי איקרו קרבן, דכתיב והגורלות הפלנו על קרבן העצים: וכמה שני גזירין. שלא מצינו מערכת עצים פחות משני גזירין, דכתיב וערכו עצים וכו', וכתיב ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר. ולדעת רבנן,

הבאין בפני עצמן ילפינן להו מעצים הבאים עם הזבח, ואין טעונין לא מלח ולא הגשה ולא קמיצה. ובתוספתא פליג רבי על רבנן [ואמר עצים קרבן הם וטעונין מלח וטעונין הגשה וטעונין קמיצה וטעונין עצים כמנחה. ונ"ל דלא פליג רבי] על השאר אלא אעצים בלחוד מאי טעמא משום דהנך כולהו לא איקרו קרבן, אלא שמצינו אותם קרבין עם הקרבנות, ומשום הכי ילפינן להו הנך דבאין בפני עצמן מהנהו דבאים עם הקרבן לכל דבר, כי המתנדב לבונה כולה לאישים והמתנדב יין כולו לספלים והמתנדב שמן קומצו ושיריו נאכלין, והכי איתא בזבחים בפ' כל התדיר (צא:). אבל עצים דאינהו גופייהו איקרו קרבן, כיון דכתיב במנחה קרבן מנחה לעצים שהם באים בפני עצמן (מקרבן) [כקרבן], מקשים קרבן עצים למנחה לכל דבר".

וראה קרבן אהרן שם "תלמוד לומר קרבן. ועצים נקראו קרבן דכתיב [נחמיה י, לה] והגורלות הפלנו על קרבן העצים. לא יפחות משני גזירין. ב' בקעיות גדולות, שלא מצינו מערכת עצים פחות משני גזירין, דכתיב וערכו עצים, וכתיב ובער עליה הכהן עצים בבקר וגו' והכי אמרינן ביומא פרק ב' [כו, ב].

ובגמרא דמנחות פרק ג' [כ, ב] ופרק י"ג [קו, ב] פליגי רבי ורבנן, דלרבנן קרבן עצים הבאה בפני עצמה, ילפינן להו מעצים הבאים עם הזבח ואינן טעונים לא מלח ולא הגשה ולא קמיצה, ולרבי ילפינן להו ממנחה וטעונין מלח וטעונין הגשה בקרן דרומית מערבית כמנחה, וטעונין קמיצה, שמרסק אותם לעצים דקים עד שנוטל מהם מלא קומצו, ואף על גב דאין קמיצה שייך בהם, דהא כולם נשרפים ואין בהם שיירים, מצינו כי האי גוונא בריש ואלו מנחות [עב, ב] לר"ש דמנחת חוטא של כהנים נקמצת והקומץ קרב לעצמו והשיירים קרבין לעצמן, והוא הדין כאן בעצים לרבי עצים טעונים קמיצה וצריכים עצים להסיקן בעצי הקדש כשאר קרבנות, והאי דדמי ליה למנחה יותר מכל שאר הקרבנות, משום דיליף ליה מקרבן יתירא דכתיב גבי מנחה והיינו קרבן מנחה כמ"ש, ומשום הכי

ובשטמ"ק מנחות עה"ג שם (אות א' גליון)
"רבי כו' ויש לה קדושת הגוף דאילו רבנו
אין לה קדושת הגוף ויכול לפדותה, אבל
לרבי הוי קדושת הגוף ממש כמו מנחה".

ובתוד"ה יצאו (שם כא, א) דלרבי יש
בעצים משום נותר ופיגול וז"ל בתוס' שם:
"פ"י בקונטרס דהא דאמר בפ' כל שעה
(פסחים דף לה.) והבשר לרבות עצים ולבונה
אסמכתא בעלמא ואי אפשר לומר כן
דבהדיא אמרינן בפ' שני דחולין (דף לו:)
דחיבת הקדש דאורייתא מההיא קרא
דוהבשר וכן מוכח בפ' כל הפסולין (זבחים
דף לד.) גבי אוכל בשר לפני זריקת דמה
דאמרינן אבל טומאת בשר דברי הכל לוקה
דאמר מר והבשר לרבות עצים ולבונה כו'
והאי דקרי ליה בפרק בית שמאי (זבחים דף
מו:) פסולא בעלמא לאו מדרבנן קאמר
אלא מדאורייתא ופסולא בעלמא קאמר
דלית ליה מלקות ועוד דהיא גופא משמע
דלרבנן הוי דאורייתא דלר' ישמעאל דאמר
פסולא בעלמא וההיא דקרי לה מעלה בפ'
כל שעה (פסחים דף לה.) הכי נמי קאמר גבי
מעלות העריב שמשו אוכל בתרומה דנפקא
לן מקרא בפרק הערל (יבמות דף עד:)
אלמא מעלה דאורייתא קאמר והא דקאמר
הכא יצאו עצים שאין מקבלין טומאה בעצי
עצים קאמר ולא בעצי המערכה וא"ת מנין
לנו לרבות עצים לטומאה מוהבשר מאחר
דיש להו פדיון מן התורה אפילו בתר
דשפינהו לגיזרי כדמשמע בריש המנחות
והנסכים (לקמן מנחות דף קא) לרבנן
דפליגי עליה דרבי דלרבי ודאי ניחא דחשיב
להו קרבן גמור וי"ל דההיא דמרבי עצים
בכל מקום היינו לרבי וקצת קשיא מאחר
דחייבים על העצים משום טומאה אמאי לא
תני להו בפרק שני דמעילה (דף י.) דתנן
הקומץ והלבונה והקטורת כולם הוכשרו
ליפסל בטבול יום וחייבין עליהם משום
נותר וטמא ופיגול אין בהם וי"ל בין לרבי
בין לרבנן לא מצי תני דלרבנן לא מיחייב
אעצים ולרבי יש בעצים משום פיגול לאחר
שנקמצו ככל דבר שיש לו מתירין לאדם או
למזבח כאיברי עולה שדם מתירין".

(41) ראה לעיל הערה 15.

מקשינן ליה למנחה הנקמצת אף על גבי
דאיכא מנחות טובא שאינם נקמצות, משום
דלגבי מנחה הנקמצת כתיב, והאי דלא פליג
רבי אכולהו אלא על עצים לחוד, הוא משום
דהנך כולהו לא אקרו קרבן לחודייהו, ולא
ילפינן להו שאדם מנדבן אלא משום
דקריבים עם הקרבנות, ולזה מודה רבי
דילפינן להו להנך הבאים בפני עצמן מהנהו
דבאים עם הקרבן לכל דבר, כי המתנדב
לבונה כולה לאישים והמתנדב יין כולו
לספלים, והמתנדב שמן קומצו ושייריו
נאכלים, אבל עצים דהנהו גופיהו איקרו
קרבן וכתיב גבי מנחה, לא ילפינן להו
מעצים הבאים עם הזבח אלא מהמנחה,
ואקשינן קרבן עצים למנחה לכל דבר".

ולהעיר מלשון רש"י נחמי' שם קרבן
העצים - "תקרובת של עצי המערכה
למזבח".

(39) ראה תוד"ה מלמד מנחות כ, סע"ב
"הא דפליגי הכא רבי ורבנן דלרבנן נדבה
ולרבי קרבן גמור היינו כשאמר הרי עלי שני
גיזרי עצים אלו למזבח כדתניא בתוספתא
דשקלים (פ"ג) האומר הרי עלי עצים מביא
דמי שני גיזרי עצים ונותן לשופר ולוקחין
כהנים בהן עצים ומקריבין אותן על גבי
המזבח וניאותים מהן ואין מועלין בהן ואם
הקריבן בחוץ פטור ואם אמר הרי עלי שני
גיזרי עצים אלו למזבח כהן מקבלן הימנו
ומקריבן לגבי מזבח ואין ניאותין בהם אבל
מועלין בהם ואם הקריבן בחוץ חייב דברי
רבי וחכמים אומרים אם הקריבן בחוץ
פטור ואלו ואלו נופלין בלשכת דיר העצים
ואם תאמר אמאי קאמר מאן שמעת ליה
דאמר עצים קרבן רבי היא והא לרבנן נמי
איקרו קרבן ולא בעו מליחה וי"ל
דמדקאמר עצים ודם משמע ליה דחשיבי
קרבן גמור כדם והיינו כרבי".

(40) בראב"ד שם "לדעת רבנן הבאין בפ"ע
ילפינן להו מעצים הבאים עם הזבח כו'
אבל עצים דאינהו גופייהו איקרי קרבן כיון
דכתיב במנחה קרבן מנחה לעצים כו".
וראה ק"א שם.

42) אבל ראה לעיל הערה 24 לדעת ר"ג.

43) ועפ"ז יומתקו דברי הגמרא (שם כ, ב):
מאן שמעת ליי דאמר עצים אקרי קרבן
רבי, וראה תוד"ה מלמד בסופו.

44) ראה מל"מ הל' כלי המקדש שם:
דע"כ לא בעינן שיהיו משל צבור אלא במה
שהוא צורך למזבח אבל כל שיש צורך
במערכה יכול להתנדב להביא עצים כמו כל
קרבן נדבה וכמ"ש רבינו ריש פי"ד ופי"ו
מהל' מעה"ק דין יג. ועייש [נעתק לעיל
הערה 9].

ובמנ"ח מצוה רפה בסופו דפלוגתת רבי
ורבנן אם עצים הם קרבן היינו במתנדב
עצים למזבח לא עצי המערכה ק להקריבם
כו'. וכ"פ הרמב"ם בהל' מעה"ק וז"ל שם:
"ואני לא זכיתי להבין דהתו"ס כיון דהגמ'
מביא המשנה דמדות דכל עץ שנמצא
תולעת פסול וע"ז הוא אבעיא דרבא אם
מקדישו נראה דהאי בעיא הוא ג"כ דוגמא
המבואר במשנה היינו עצי המערכה אם כן
מאי שייטא הפלוגתא דרבי ורבנן אם עצים
הם קרבן לכאן דע"כ לא פליגי ורבי סובר
דעצים נקראים קרבן היינו במתנדב עצים
למזבח לא עצי המערכה רק להקריבם
כמבואר בסוף מנחות הרי עלי עצים לא
יפחות כו' וכ"פ הר"מ בה' מעה"ק וסובר
רבי דאקרי קרבן וצריך קמיצה ומלח ועצי
המערכה אבל עצי המערכה בודאי מודה
רבי דלא אקרי קרבן וא"צ מלח ולא קמיצה
לד"ה וכן לפי מ"ש המ"ל דלרבנן נמי אקרי
קרבן זה נמי דוקא בעצים שהתנדב לקרבן
על המזבח אבל מה ענין עצי המערכה
לזה".

וכוונתו בפשטות למ"ש שם פט"ז הי"ג
"האומר הרי עלי לבונה לא יפחת מקמץ.
הרי עלי עצים לא יפחת משני גזרים עבין
כמחוקות וארכן אמה. הרי עלי עץ מביא
גזר אחד ארכו אמה. ואם רצה להביא דמי
העצים יביא". וראה הערה 46. 47.

45) משא"כ להמל"מ הנ"ל. וראה פני
משה לירושלמי שקלים שם. לקמן הערה
48.

46) ראה רמב"ם פי"ד מהל' מעה"ק סה"א
"או עצים למערכה מפני שהן כקרבן" וז"ל
שם: "מתנדב אדם ונודר עולה ושלמים וכל
מין שירצה מחמשה מיני מנחות הבאין
בנדר ונדבה. ומתנדב או נודר מנחה ממנחת
נסכים לבדה מאי זה מין משלשה מיני
מנחות נסכים כמו שבארנו. ומתנדב או נודר
יין בפני עצמו או לבונה בפני עצמה או שמן
בפני עצמו או עצים למערכה מפני שהן
כקרבן שנאמר (נחמיה יג לא) ולקרבן
העצים" ובכס"מ שם "בסיפרא פ"ט".

ובפ"ט מהלכות ביאת המקדש ה"ה
"והמסדר שני גזרי עצים על המערכה היה
כמקטיר איברים וחייב מיתה שהעצים
קרבן הוא" וז"ל שם: "והמסדר שני גזרי
עצים על המערכה הרי הוא כמקטיר
איברים וחייב מיתה שהעצים קרבן הוא.
אבל היוצק והבולל והפותת והמולח והמניף
והמגיש ומסדר את לחם הפנים או את
הבזיכין על השלחן והמטיב את הנרות
והמצית אש במזבח והקומץ והמקבל
דמים. אף על פי שנפסלו והרי הוא מזהר על
כל אלו ולוקה אינו חייב מיתה. מפני שכל
אחת מהן עבודה שאחריה עבודה ואינה
גמר עבודה",

ומשנה מל' הגמרא (יומא כד, ב) "והא אמר
רב אסי אמר רבי יוחנן זר שסידר שני גזרי
עצים חייב, בהא פליגי, מר סבר עבודה
תמה היא, ומר סבר לאו עבודה תמה היא".
צויין בכס"מ (וראה שם כז, ב) "א"ר אסי
אמר רבי יוחנן זר שסידר את המערכה חייב
כיצד הוא עושה פורקה וחוזר וסודרה מאי
אהני ליה אלא אפורקה זר וסודרה כהן
מתקיף לה ר' זירא וכי יש לך עבודה
שכשירה בלילה ופסולה בזר ולא והרי
אברים ופדרים סוף עבודה דיממא היא
והרי תרומת הדשן תחלת עבודה דיממא
היא דא"ר אסי א"ר יוחנן קידש ידיו
לתרומת הדשן למחר אינו צריך לקדש
שכבר קידש מתחלת עבודה ואלא קשיא
אלא כי איתמר הכי איתמר א"ר אסי א"ר
יוחנן זר שסידר שני גזרי עצים חייב הואיל
ועבודת יום היא מתקיף לה רבא אלא
מעתה תיבעי פייס אשתמיטתיה הא דתניא
מי שזכה בתרומת הדשן זכה בסדור מערכה

ובסדור שני גזירי עצים" - דעת ר"י) דהוי עבודה תמה. אבל לא כתבו לגבי עצי המערכה בכלל. וראה מ"ש בפיה"מ מנחות שם.

וראה מכתבי תורה מכתב קמו ויהנה לא שייך כלל זה לגדר עצים ובאמת דגדר קרבן עצים הרמב"ם לא ס"ל כלל ומ"מ פסק בהל' ביאת המקדש גבי מסדר שני גזרי חייב מיתה וזה גדר מקטיר וכן הלא מבואר בת"כ פ' ויקרא דגם גבי עצים יש דין דאין בא שותפות בגדר מנחה ומ"מ הרמב"ם פסק בהל' מעה"ק כשיטת הירושלמי שקלים דיכול להקדיש גם עץ אחד משום דאין לא פסקינן כלל כרבי במנחות ד"כ ומעילה דיי"ט ורק גבי שני גזרי זה הוה כמו הקטרה ובתר דקדשינהו בקרדום ומשפו מנחות דכ"א ודק"א ועיי' זבחים דל"ד והרבה יש להאריך בזה ועיי' בתוס' מנחות ד"כ ע"ב בשם תוספתא ובתוספתא שם דיש ג' מיני עצים וזה מיירי במנדב עצים לא מנחה כלל ואכ"מ עיי"ש.

47) שהרי עצי המערכה לקרבנות (גם דשל יחיד) צ"ל של צבור כמ"ש במל"מ וחסדי דוד (דלעיל הערה 9) בהט' משפחות.

וראה מנחות (בקרוב יחיד) כא, ב ואילך, הביא עצים כו' משל צבור וז"ל שם: "דתניא יכול האומר הרי עלי מנחה יביא מלח מתוך ביתו כדרך שמביא לבונה מתוך ביתו ודין הוא נאמר הביא מנחה והביא מלח ונאמר הביא מנחה והביא לבונה מה לבונה מתוך ביתו אף מלח מתוך ביתו, או כלך לדרך זו נאמר הביא מנחה והביא מלח ונאמר הביא מנחה והביא עצים מה עצים משל ציבור אף מלח משל ציבור, נראה למי דומה דנין דבר הנוהג בכל הזבחים מדבר הנוהג בכל הזבחים ואל תוכיח לבונה שאינה נוהגת בכל הזבחים, או כלך לדרך זו דנין דבר הבא עמה בכלי אחד מדבר הבא עמה בכלי אחד ואל יוכיחו עצים שאינן באין עמה בכלי אחד. ועצים דפשיטא ליה לתנא דמשל ציבור מנלן דתניא יכול האומר הרי עלי עולה יביא עצים מתוך ביתו כדרך שמביא נסכים מתוך ביתו ת"ל (ויקרא א, ח) על העצים אשר על האש אשר על המזבח

מה מזבח משל ציבור אף עצים ואש משל ציבור דברי רבי אלעזר בר ר"ש, רבי אלעזר בן שמוע אומר מה מזבח שלא נשתמש בו הדיוט אף עצים ואש שלא נשתמש בהן הדיוט מאי בנייהו איכא בנייהו חדתי".

תו"כ ויקרא א, ח (פ"ו, ה) "יכול המתנדב עולה יהיה מביא עציה ואשה עמה? תלמוד לומר "על העצים אשר על האש אשר על המזבח" מה מזבח משל צבור, אף אש ועצים משל צבור, דברי ר' אלעזר ברי שמעון. ר' אליעזר אומר, מה מזבח שלא נשתמש בו הדיוט, אף עצים ואש שלא נשתמש בהן הדיוט. דבר אחר: "על העצים אשר על האש אשר על המזבח" שלא יהיו הגזרין יוצאים חוץ למערכה",

ב, יג (פי"ד, ה) "או כלך לדרך זו, נאמר "הבא מנחה והבא עצים" "הבא מנחה והבא מלח", מה עצים משל ציבור, אף המלח משל ציבור".

רמב"ם הל' איסו"מ ספ"ה "המלח שמולחין בו כל הקרבנות משל צבור כמו העצים. ואין היחיד מביא מלח או עצים לקרבנו מביתו. ובשלשה מקומות היו נותנין המלח. בלשכת המלח. ועל גבי הכבש. ובראשו של מזבח. בלשכת המלח היו מולחין עורות הקדשים. ועל גבי הכבש מולחין האיברים. ובראשו של מזבח מולחין הקמץ והלבונה ומנחות הנשרפות ועולת העוף"

(וראה שם רפ"ד דשקלים "תרומת הלשכה מה יעשה בה. לוקחין ממנה תמידין של כל יום והמוספין וכל קרבנות הצבור ונסכיהם והמלח שמולחין בו כל הקרבנות. וכן העצים אם לא הביאו עצים ולא נמצאו אלא בדמים. והקטרת ושכר עשיתה. ולחם הפנים ושכר עושי לחם הפנים. והעמר ושתי הלחם ופרה אדמה ושעיר המשתלח ולשון של זהורית שקושרין בין קרניו. כל אלו באין מתרומת הלשכה").

לח"מ שם פ"ו ה"ב "ועצי סתירה וכו'. בפרק כל המנחות (דף כ"ב) אמרו דעצים דפשיטא לתנא משל ציבור מנא לן דתניא

ראה ברכת הזבח למנחות ק, ב "העופות והעצים כו' אין להם פדיון כו' הרמב"ם פי"ו מהל' מע"ק כתב וז"ל הרי עלי עץ מביא גזר אי כו' ואם רצה להביא דמי עצים יביא עכ"ל. וכתב הכ"מ בשם הר"י קורקוס נראה שכתב כן ממ"ש במעילה כו' איכא בינייהו עצים פי' דלרבי הם כשאר קרבן מזבח ואין להם פדיון ולרבנן הם כקדשי ב"ה ויש להם פדיון וכו' ורש"י ותוס' לא פירשו כן ההיא דמעילה ואישתמיטתיה להגדולים הנ"ל מתני' דידן דעצים אין להם פדיון לכ"ע אפילו נטמאו וכל שכן בטהורים והיא סתם משנה וליכא מאן דחולק עלה וכתבו הרב בפ"ו מהל' איסורי מזבח דין ד' ע"ש. אלא כוונת הרמב"ם ז"ל מבואר דע"כ מוסר עצים לצבור דומיא דמזבח דבאה משל צבור כדלעיל בהקומץ רבה וא"כ כשנותן להם מעות הוי כאילו נתן להם עץ והצבור נותנים לו אבל לא שיהיה להם פקדון וק"ל נ"ל". **חסדי דוד לתוספתא שקלים שם (נדפס בפ"ע)** "ומ"מ צריך לפרש דהיינו דוקא בשהנותן נתכוון ופירש להדיא שמוסרן לצבור דהא בהדיא איתא התם דף כ"ב דעצים של כל הקרבנות אפילו של קרבן יחיד באים דוקא משל צבור דהיינו מתרומת הלשכה וכן פסק הרמב"ם ספ"ה מהל' איסורי מזבח ובפ"ד מהל' שקלים ה"א". **וראה מכתבי תורה שם. ושם "דגדר קרבן עצים הרמב"ם לא ס"ל כלל". עיי"ש.**

ולפ"ז צ"ל שהחידוש דרבנן מלמד שמתנדבים עצים הוא:

(א) דמהני מסירה לצבור, וכמ"ש הרמב"ם פ"ח מהלכות כלי המקדש ה"ז "כל בגדי הכהנים אינן באים אלא משל צבור. ויחיד שהתנדב בגד מבגדי כהנה מוסרו לצבור ומתר. וכן כל כלי השרת ועצי המערכה שמסרן יחיד לצבור הרי הן כשרין. אף כל קרבנות הצבור שהתנדב אותן יחיד משלו כשרים ובלבד שימסרם לצבור".*

(ב) הרי"ז נקרא שהוא התנדב קרבן (ולא רק נדבה לבדה"ב וכיו"ב). שלכן כתבו הרמב"ם ברפ"ד מהל' מעה"ק וז"ל שם: "מתנדב אדם ונודר עולה

יכול האומר הרי עלי וכו' רבי אלעזר בר"ש אומר מה מזבח שלא נשתמש בו הדיוט אף עצים ואש שלא נשתמש בהם הדיוט מאי בינייהו איכא בינייהו חדתי ועתיקי כלומר דלר' אלעזר בעינן תרתני ולת"ק לא דדריש היקשא דעצים למזבח לומר דיהא משל ציבור ורבינו ז"ל דפסק שיהיו משל ציבור כדכתב לעיל בפרק שלפני זה וכתב כאן עצי סתירה דפסולים דהיינו שסתרו בנין ונטלו מהם העצים שנשתמשו מהם שהם פסולים משום דסובר דר' אלעזר דמקיש עצים למזבח לומר דצריך שלא נשתמש בהם הדיוט אית ליה נמי דהיקשא אתא לומר דיהא משל ציבור אלא דסובר דאין היקש למחצה ומקשינן נמי להא דאי ר' אלעזר פליג את"ק לומר שלא יהא משל ציבור ולא מקיש להא א"כ אמאי לא אמרו בגמרא דאיכא בינייהו הא אלא ודאי מדאמר איכא בינייהו חדתי ועתיקי משמע דמשל ציבור כולי עלמא מודו דצריך שיהיו משל ציבור ופסק רבינו ז"ל כרבי אלעזר בן שמוע משום דתוספתא דאמרה עצי סתירה פסולים משמע דתרתני בעינן".

ולפי התוספתא שקלים פ"ג, ג "עצים האומר הרי עלי עצים מביא דמי שני גזירי עצים ונותן לשופר כהנים מקבלין אותן ולוקחין בהן עצים ומקריבין אותן לגבי מזבח ניאאותין בהן ואין מועלין בהן ואם הקריבין בחוץ פטור אבל אם אמר הרי עלי שני גזירי עצים אלו לגבי מזבח מביא שני גזירי עצים ונותן לשופר כהנים מקבלין אותן ממנו ומקריבין אותן לגבי מזבח ואין ניאאותין בהן אבל מועלין בהן ואם הקריבין בחוץ חייב דברי רבי וחכמים אומרים אם הקריבין בחוץ פטור אלו ואלו נופלין ללשכת דיר העצים" **שהובא בתוד"ה מלמד (מנחות כ, ב) יחיד המנדב עצים לדעת רבנן מוסרו לצבור, ראה מפרשים לתוספתא שם.**

וכן תפס הרב המג"י במל"מ (פ"ד מהל' שקלים ה"ו) בזה שמתנדבים עצים. ולפ"ז י"ל שזהו גם כוונת הרמב"ם ברפ"ד ובפ"ט מהל' מעה"ק שם. ועפ"ז מובן בפשטות מש"כ בפ"ט הי"ג שם "ואם רצה להביא דמי עצים יביא".

ושלמים וכל מין שירצה מחמשה מיני מנחות הבאין בנדר ונדבה. ומתנדב או נודר מנחה ממנחת נסכים לבדה מאי זה מין משלשה מיני מנחות נסכים כמו שבארנו. ומתנדב או נודר יין בפני עצמו או לבונה בפני עצמה או שמן בפני עצמו או עצים למערכה מפני שהן כקרבן שנאמר (נחמיה יג לא) "ולקרבן העצים", **נוסף על דין הנ"ל בהלכות כלי המקדש, ונוגע להדין דאבל אינו משלח קרבנות כל שבעה אפי' עצים**

(רמב"ם הלכות ביאת המקדש פ"ב הי"א) "האבל אינו משלח קרבנותיו כל שבעה. אפלו יין או עצים או לבונה. וכן מצרע אינו משלח קרבנותיו כל זמן שאינו ראוי לביאה אל המחנה אינו ראוי להקרבה. אבל המנדה יש בו ספק אם משלח אם אינו משלח לפיכך אם הקריבו עליו נרצה".

אף שלפ"ז צע"ק דברפי"ד מהלכות מעה"ק כתבו ביחד דמתנדב או נודר יין בפ"ע או לבונה בפ"ע או שמן בפ"ע או עצים למערכה. וכן כללם יחד לענין הדין דאבל בהלכות ביאת המקדש שם.

ובאחרונים הביאו רא"י מזה (ממ"ש הרמב"ם אבל אינו משלח עצים. ועוד) שס"ל שהוא דין קרבן בפ"ע על המערכה. אבל להעיר דמצינו שייכות היחיד גם בקרבנות צבור ממש, וכבמחצית השקל דאף דנעשית לגמרי ממון צבור בכ"ז בקש משה (קרח טז, טו) "ויחר למשה מאד ויאמר אליה' אלתפן אלמנחתם לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעתי את'אחד מהם".

במדב"ר פי"ח, י "ויאמר [משה] אל ה' אל תפן אל מנחתם, אל תקבלם בתשובה, היה צריך למקרא לומר אל תפן אל עבודתם, מהו אל מנחתם, כך אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם יודע אני שיש לאלו חלק באותה מנחה שהקריבו, שנאמר (במדבר כט, יט): מלבד עלת התמיד ומנחתה, והיתה של כל ישראל קרבה, הואיל ופרשו אלו מבניך אל תסתכל בחלקם, תניחנו האש ואל תאכלנה" עיי"ש.

פרש"י שם ד"ה אל תפן אל מנחתם: לפי פשוטו הקטרת שהם מקריבין לפניך מחר אל תפן אליהם; ומדרשו: אמר, יודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור, אף חלקם לא יקבל לפניך לרצון, תניחנו האש ולא תאכלנו) **"אל תפן אל מנחתם" שיש להם חלק כו'**

(ראה סה"מ תשי"א ע' 31 "עוד זאת דבכל אחד מהם הרי קדמו ההעדר, אלא שהוא מציאות רוחני, ויש לו קיום, היינו דלבד זאת מה דכל מציאות האור יש לו קיום בעת היותו, הנה עוד זאת ברוחני שיש לו קיום מצד עצמו, היינו דמציאותו* גם של הרוחני גם כן אינו מצד עצמו כי אם מצד המקור, אבל קיומו של מציאות הרוחני הוא מצ"ע")

בהערה "אולי יש למצוא מעין דוגמא לזה בתורה ודיניה. והוא: חיוב דמחצית השקל הוא על היחיד. צריך הוא למוסרו לקופה יפה יפה כדי שתהא נעשית מציאות חדשה והפכית דממון צבור, ולא דהשתתפות של כמה יחידים. שלכן מנחת צבור נאכלת אף אם גם הכהנים שוקלין (שקלים פ"א הי"ג. ועייג"כ הוריות ו, א). ובכל זה יש קיום לשייכות היחיד עם מחצית השקל שנתן, שהרי בקש משה (במדבר רבה פי"ח [ג]) אל תפן אל מנחתם. וצ"ע". **וא"כ לא יפלא בנדו"ד.**

ולהעיר מתוס' רפ"ד דפסחים מירושלמי "א"כ קרבן תמיד שהוא לכל ישראל כו' יהא בכל יום אסור במלאכה ומשני שאני תמיד כו'"

(וראה מפענצ"פ פ"ד ס"ב "תמורה בצ"פ בקונטרס השילמה צד 6 כתב: ועיין בקרבן צבור בדברי רבינו בסי' המורה ח"א פ"ג [צ"ל פני"א] גבי ענינים הכוללים אם שייך עליהם גדר המציאות וזה רק עצם אחד לא פרט, ע"כ. ובמכתבי תורה מכתב נו (דף טו ע"א) כתב: מ"ש הרמב"ם ז"ל במורה ח"א פני"א שלעג על מי שאמר שהמציאות והפרטים הם שני גדרים, אך באמת זה גדר גדול מחלוקת בכמה דברים בש"ס גבי ציבור ופרטים, אם הפרטים הם חלק

מהציבור או מציאות בפ"ע, ועיין במחלוקת ר"ע בהך דברכות דף נ, גבי אחד עשרה וכו' אם לפי המנין, וכן גדר רוח הגוף צורה בלא חומר, וכן במה דס"ל להרמב"ם בהל' תמורה גבי קרבן ציבור דיש ליחיד חלק בו, והתוס' לא ס"ל כן במנחות עח ע"ב. ועיין בזבחים דף ד, גבי שינוי בעלים, ע"כ" עיי"ש בארוכה

וס"ד [א] בצ"פ מהד"ת, דף כד ע"א: במ"ש אם השקלים שנותנין כיון שאח"כ נעשו של ציבור אם יש בהם חלק הפרטים, עי' ירושלמי שקלים פ"א דהוי זה מחלוקת תנאים גבי כהנים אם שוקלים, וכבר כתבתי בזה מהך דזבחים דף ד, גבי קרבן ציבור בענין שינוי בעלים, ע"ש ברש"י ותוס', ותוס' מנחות דף עח ע"ב ד"ה או, וברמב"ם הל' תמורה פ"א גבי ממיד בקרבן ציבור, ובאמת זה מחלוקת תנאים בהך דברכות דף מט, ודף נ, אם יש נ"מ גבי ציבור בין רב למעט ועיין בהוריות דף י, ובתוס' ישנים יומא דף נא, עכ"פ זה מחלוקת שם אם שייך בזה חלק יחיד בציבור, וזה תליא אם הוי ראייה או זכירה ואכמ"ל עיי"ש בארוכה, (וש"נ). ועצ"ע בכ"ז. ואכ"מ.

* ראה ירושלמי שקלים תענית ומגילה הנ"ל ובמפרשים שם. מל"מ "והנה נוראות נפלאתי על רבותינו בעלי התוס' דמה הוקשה להם דבפירוש אמרינן אחר שכלתה עבודת צבור וכו' עובד בה עבודת יחיד דמשמע דלא הותר אלא עבודת יחיד אבל עבודת צבור לא הותר וע"כ טעמא דמלתא הוא משום דחיישינן דלמא לא ימסרם יפה ודוקא בעבודת יחיד הוא דלא חיישינן אבל בעבודת צבור חיישינן וא"כ אתיא סוגיא זו כרבנן דפרק הבית והעליה דלגבי מנחת העומר שהיא של צבור חיישינן דלמא לא ימסרם יפה. (א"ה תו ק"ל ע"ד התוס' מסוגיא דירושלמי רפ"ד דשקלים וזה פריה תני האשה שעשתה כתונת לבנה צריכה שתמסרנה לצבור א"ר אחא דר' יוסי היא דר"י אמר הרוצה מתנדב שומר חנם ור' אסי בשם ר' אילא אמר כדברי הכל היא במה פליגי בגופו של קרבן אבל במכשירין של קרבן דכ"ע מודו דמשתנה קרבן יחיד

לקרבן צבור, ע"כ. תו גרסינן התם בשעה שעלו ישראל מן הגולה לא מצאו עצים בלשכת העצים עמדו אלו והתנדבו עצים ומסרום לצבור והתנו עמהם נביאים שביניהן שאפילו לשכה מלאה עצים יעמדו אלו ויתנדבו עצים משלהן שלא יהא קרבן מתקרב אלא משלהן תחלה א"ר אחא דר' יוסי היא דר"י אמר אף הרוצה מתנדב ש"ח כו' יע"ש ורמז סוגיא זו הרב תוי"ט. וצ"ל דהירושלמי פליג אש"ס דילן דבהדיא אמרינן בפרק הקומץ רבה (דף כ'): דתניא קרבן מלמד שמתנדבים עצים והכי איתא במנחות (דף ק"ו): ושמא הירושלמי דריש ליה ליתורא דקרבן לדרשא אחריתי ומש"ה אוקמה למתניתין דעצים כר"י. אך קשה דהתם מייתי מקרא מלא בנחמיה דכתיב והגורלות הפלנו על קורבן העצים הכהנים והלויים והעם להביא לבית אלקינו והכי איתא בפ"ד דתעניות (דף כ"ח. יע"ש). הן אמת דבעיקר הסוגיא אני תמיה דמלבד מה שקשה על זה החילוק שחילקו בין עבודת יחיד לעבודת צבור דלא ימנע אם עבודת יחיד הלזו צריכה בגדי כהונה וצריך שיהיו משל צבור כי היכי דחיישינן בעבודת צבור דלמא לא ימסרם יפה ה"נ ניחוש בעבודת יחיד ואם אינה צריכה שתהיה בבגדי כהונה למה לי שימסרם לצבור. ועוד יש לתמוה דמה הקשו פשיטא וכי לא ראה דלא התיר כי אם עבודת יחיד ולא עבודת צבור וע"כ טעמא הוא משום דחיישינן דלמא לא ימסרם יפה וא"כ זהו מאי דאשמעינן דבעבודת יחיד לא חיישינן וחדוש גדול אשמעינן. ושמעתי אומרים דלעולם מסירה לצבור מהני אף לעבודת צבור והכא הוא משום דצבור אינן רוצין שיהיו בגדי כהונה משל יחיד אף שמסרם לצבור משום דרוצים שיהיו הבגדים משקליהם כדי שיכפרו עליהם ולא שיבאו משל יחיד אף שמסרם לצבור אך בעבודת יחיד שאינה צריכה צבור ליכא קפידא ועל זה הקשה פשיטא דמהני דמאחר שאינה של צבור ליכא קפידא ותירצו דאצטריך משום דסד"א שיש קפידא אחרת דהיינו דלמא לא ימסרם יפה קמ"ל דחששא זו ליתא ומה שאינו עובד בה עבודת צבור אינו משום חששא דלמא לא ימסרם יפה דאי משום חששא זו אין לחלק בין עבודת יחיד

לעבודת צבור אלא הטעם הוא דכל שהוא עבודת צבור אין הצבור רוצים שתהיה העבודה כי אם בבגדים הבאים משל צבור ולפי זה איש קושיית הגמ"י עיני"ש בארוכה

ושעה"מ הלכות שקלים שם "וראיתי להר"י כולי בסי' מש"ל שהק' אדברי הירוש' הללו וז"ל וצ"ל דהירוש' פליג אש"ס דילן דבהדיא אמרינן בפי' הקומץ רבה דף נ' ע"ב דתניא קרבן מלמד שמתנדבים עצים והכי איתא במנחות דק"ו ע"ב ושם דהירוש' דריש ליה ליתורא דקרבן לדרשא אחריתי ומש"ה אוקמא למתני' כר"י אך קשה דהתם מיייתי מקרא מלא בנחמיה דכתיב והגורלות הפילו על קרבן העצים הכהנים והלויים והעם להביא לבית אלקינו בעתי' מזומנים לשנה והכי איתא בפ"ד דתעניות יע"ש כלומר ותיקשי לר' אחא דא' דלרבן לא מהני מסירה בעצים א"כ קרא דנחמיה במאי אוקמי ליה דלר"י מוקמי ליה שפיר כשמסרום והנה מ"ש דשם הירוש' דריש ליה ליתור' דקרבן לדרשא אחריתי אישתמיט מיניה מ"ש בירוש' פ"ד דשקלים על מתני' דייג שופרות א"ר בון אמר הרי עלי עץ מביא גזר אחת קרבן לרבות את העצים ע"כ: ולעיקר קו' נר' ליישב עם מאי דאיתא בפרק הקומץ דכ"ב ועצים דפשיטא ליה לתנא דבאים משל צבור מני"ל דתניא יכול האומר הרי עלי עולה יביא עצים מתוך ביתו כו' ת"ל על העצי אשר על האש אשר על המזבח מה מזבח משל צבור אף עצים ואש משל צבור דברי ראב"ש ר"א בן שמוע אומר מה מזבח שלא נשתמש בו הדיוט אף עצים ואש שלא נשתמש בו הדיוט ע"כ ומעתה יש ליישב דברי הירוש' משום דר' אחא קאי אברייתא דקאמר עמדו אלו והתנדבו עצים ומסרום לצבור דמוכח בהדיא דס"ל להך ברייתא דעצים אינם באים משל צבור מדהוצרך שימסרום לצבור והיינו ע"כ משום דס"ל להך ברייתא כראב"ש דדריש היקשא דעצים על המזבח לומר מה מזבח משל צבור אף עצים ואש משל צבור וא"כ ע"כ דהך ברייתא ס"ל כר"י דלא חיישינן דאי ס"ל כרבנן בעלמא דחיישינן כיון דאיהו ס"ל דעצים אינם באים משל יחיד כראב"ש היכי מהני בהו

מסירה אמנם לרבנן דס"ל בעלמא דחיישי שמא לא ימסרום איכא למימר דאינהו ס"ל כר"א בן שמוע דדריש היקשא דאשר על העצים לומר מה מזבח שלא נשתמש בו הדיוט אף עצים ואש שלא נשתמש בו הדיוט וס"ל דעצים באים משל יחיד" עיני"ש בארוכה.

גבו"א תענית כח, א. ד"ה שאפילו ואילך "שאפילו לשכה מלאה עצים שיהא אלו מתנדבין משלהן. קשה לי הא תנן בפרק ד' דמסכת שקלים שומרי ספיחים בשביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה ר' יוסי אומר אף הרוצה מתנדב שומר חנם אמרו לו אף אתה אומר שאין באין אלא משל צבור ואמרינן בפרק י' דבבא מציעא (דף ק"ח) דפליגי אי חיישינן שמא לא מסר לציבור יפה דרבנן חיישי ור' יוסי לא חייש והא עצי מערכה אינן באין אלא משל ציבור כדאיתא בפרק ב' דמנחות (דף כ"ב) על העצים אשר על האש אשר על המזבח מה מזבח משל ציבור אף עצים ואש משל ציבור ואפילו קרבן יחיד נפקא ליה מהא שיהיו עצים משל ציבור דומיא דמזבח והאי משל ציבור מוכח התם שהוא מתרומת הלשכה דומיא דמלח דאתי משל ציבור כדאמר התם סלקא דעתך אמינא כי זכי להו רחמנא מלח למלוח קרבן לישראל דאית להו לשכה אבל לכהנים וכו' משמע מינה דעצי המערכה אפילו לקרבן יחיד באה משל ציבור ואיך התנדבו אלו משלהם והניחא לר"י אפשר לומר דמיייתי ומסרי לציבור כדאמר גבי שומרי ספיחים אבל לרבנן דחיישי לשמא לא ימסרונו יפה קשה".

48) אבל להפני משה בירושלמי שקלים שם מביא הירושלמי ראי' לדעה א' דהעצים למערכה לא הוי מכשירי קרבן כ"א גופו של קרבן ולכן אסור בהספד ותענית ודוחה ת"ב.

ואולי כוונתו דהעצים הם קרבן יחיד ולכן הוי כגופו של קרבן וכפי' הראב"ד לתו"כ ופשטות דברי הריטב"א הנ"ל. אבל דוחק הוא, דהרי מדובר בעצים (שבאו במקום עצים שבלשכה, היינו) למערכה.

וכ"כ בשע"מ הל' שקלים שם בסופו דלר' אחא לרבנן בירושלמי שם באים עצים משל יחיד והיינו קרא דנחמי'.

ולפי' הק"ע דאף לקרבנות צבור התנדבו אלו ולכן נשאר היו"ט לדורות.

וראה תק"ח שם "ה"ג מתניתא פליגא על רבי אחא. והתענינו ולא כו'. ובבבלי שם מסיים מפני שיו"ט שלנו היה והתם רבנן הוא דאמרי לה דפליגי ארי יוסי וראב"צ בשטת רבנן קאמר לה דס"ל אף שלא בזמן קרבן דהא איהו היה לאחר החורבן מדהזכיר צום ט"ב ולרבי אחא הא לא היה לרבנן קרבן יחיד דעצים דאיהו לא מחלק בין מכשירין לגופו של קרבן. ובברייתא מוכח דהיה קרבן עצים דיחידים כדקאמר ראב"צ אנו היינו כו' החזיקו אותו יום טוב דקרבן עצים דיחידים שלהם ליו"ט.

וכמה גי' ופירושים בירושלמי. וראה ש"ק שם "כתב המגיה במשנה למלך פ"ד וצ"ל דהירושלמי פליג אש"ס דילן דבהדיא אמרינן בפי' הקומץ רבה דף כ' ע"ב דתניא קרבן מלמד שמתנדבים עצים וכן הוא במנחות דף ק"ו ע"ב ושמה הירושלמי דרש ליה ליתורא דקרבן לדרשא אחריתי ומש"ה אוקמה למתני' דעצים כר"י אך קשה דהתם מייתי מקרא מלא בנחמיה דכתיב והגורלות הפלנו על קרבן עצים הכהנים והלויים להביא לבית אלקינו עכ"ל ובאמת לפום ריהטא תימא גדולה היא אבל לפי מה שפירשתי בקונטרס לק"מ דרבנן מוקמי להאי קרא שהם לא התנדבו עצים אלא לצורך קרבנות יחיד אבל לצורך קרבנות ציבור לא דאין קרבן יחיד משתנה לקרבן ציבור". מפרשי הירושלמי במגילה פ"א ה"ד. ועוד.

(49) וכ"כ במל"מ הל' כלי המקדש שם, דהיו"ט שלהם ואיסור הספד ותענית לא הי' מצד עצי מערכה כ"א מצד העולות נדבה.

(50) במל"מ שם כתב דמ"ש הרמב"ם בה"י "אפילו יחיד שהתנדב עצים או גזרים במערכה אסור באותו היום בהספד

ובתענית ובעשיית מלאכה ודבר זה מנהג" - "לא מיירי בדמסר לצבור אלא הכוונה היא שהתנדב עצים משלו כו' (כנ"ל הערה 44) יכול להתנדב להביא עצים עמו כמו כל קרבן נדבה וכמ"ש רבינו ריש פי"ד ופי"ו מהל' מעה"ק דין י"ג עייש".

אבל (נוסף על הנ"ל בהערה 47, שי"ל לדעת הרמב"ם שמוסרו לצבור) לפי"ז א"מ: א) לשון הרמב"ם "אפילו יחיד שהתנדב כו'" שמשמע שהחידוש הוא רק בזה שיחיד התנדב. ולא חידוש בעצם הענין. ב) הו"ל להביא כאן רא"י דעצים איקרי קרבן כבר פי"ד דמע"ה ק.

ואולי י"ל דגם ביחיד שהתנדב עצים כוונתו שהביא עמו עולת נדבה*, ואי"צ לכתוב זה בפירוש כיון שבא בהמשך להלכה שלפנ"ז.

ועפ"ז מובן מש"כ "עצים או גזרים במערכה" ולא כל' הירושלמי (פסחים פ"ד ה"א, חגיגה פ"ב ה"ד "האומר הרי עלי עצים למזבח וגזרים למערכה אסור בהספד ובתענית ומלעשות מלאכה בו ביום" - צוין בכס"מ) "עצים למזבח וגזרים למערכה": בירושלמי העצים הם (קרבן) למזבח. וברמב"ם גם העצים הם למערכה.

ולפי"ז מה שכ' עוה"פ "ודבר זה מנהג" (אף שלכאורה זהו אותו הדין דה"ט. ולהמל"מ מובן בפשטות) היינו בנוגע ליחיד. ולהעיר שבכמה דפוסים ליתא הסיום בה"י "ודבר זה מנהג".

וראה מעשה רוקח לרמב"ם שם ה"ט "וזהו קרבן העצים. אף דהעצים עצמן חשובין קרבן, כמ"ש רבינו רפי"ד דמעשה הקרבנות מדכתיב ולקרבן העצים מ"מ להראות חיבת מצותן היו מביאין ג"כ עולות נדבה. ומזה יש ללמוד דמ"ש רבינו אח"ז ודבר זה מנהג אפשר דקאי ההא דאלו העולות שהיו מביאין לא היו מתקנת חז"ל דמן הדין א"צ שום קרבן אלא מנהג יפה שנהגו בו ישראל. וניחא נמי לקושיית המל"מ ז"ל שהקשה דרבינו פי"ח דשביתת יום טוב כתב דבערב פסח אחר חצות אסור

מן הדין בעשיית מלאכה מפני שיש בו שחיטת הפסח וקרבת חגיגה ואיך כתב כאן דאיסור עשיית מלאכה הוא מנהג ותירץ דאפשר דשאני קרבן פסח וחגיגה שהוא כולל לכל ישראל אבל יחיד המביא קרבן לא אסרו אלא שישראל נהגו כן עיין שם. ומלשון הירושלמי שהוציא רבינו אותו דין אין נראה כן שהרי אמרו הטעם שאינו בדין שתהא עסיק במלאכה וקרבת קרב כמ"ש הרב המגיד ז"ל שם ולפי טעם זה (מי) [מה] לי שיהא קרבן כולל או פרטי ולכך אם נפרש דדבר זה מנהג שכתב רבינו דקאי אבל מה שכתב לעיל אתי שפיר דעיקר איסור מלאכה הוא מפני המנהג שנהגו להביא הקרבנות וכו' ולפי"ז מן הדין אסורים מטעם הקרבן.

עוד הקשה המל"מ ז"ל מהסוגיא שהביא מרן ז"ל פעם אחת חל ט' באב להיות בשבת ודחינהו לאחר השבת והתענינו בו ולא השלמנו מפני שיום טוב שלנו היה ע"כ ואי אמרת שאיסור התענית אינו אלא מנהג איך יתכן שנדחה תענית שהוא תקנת חכמים מפני המנהג וכו' ע"כ. ומלבד מ"ש לעיל דמנהג זה שכתב רבינו קאי לעיקר הדין דהיינו להבאת העולות ומינה נמשך איסור התענית מן הדין עוד נראה לומר דמהא לא קשה דבשלמא אם היה ט"ב בו ביום ולא השלימו אז היתה קושיתו בעצם משא"כ בדחוי שהרי ט"ב חל להיות בשבת ודחהו ליו"ד באב שהיה היו"ט שלהם אף שמחמת מנהג הוא אלים כוחיה לגבי ט"ב הנדחה"

וה"י "אפילו יחיד וכו'. ודבר זה מנהג (בנוסח אחר כתב יד אין שם ודבר זה מנהג) משמע שלא היה מביא שום קרבן עם נדבת העצים ומה שהיה אסור בהספד ותענית ועשיית מלאכה היינו טעמא כמ"ש פי"ד דמעשה הקרבנות דהעצים נקראו קרבן דכתיב ולקרבן העצים וכאן השמיענו שאין דינן כהקרבן קרבן ממש ליאסר בכל אלו אלא דהם מעצמן נהגו כן וקבעוהו חובה כאילו הוא קרבן גמור ושיטת המל"מ ז"ל שכתבנו לעיל אין האיסור אלא בקרבן כולל".

(* ראה רש"י לענין אבל אינו משלח עצים (זבחים צט, סע"ב "והתניא ר"ש אומר שלמים כשהוא שלם מביא ואינו מביא כשהוא אונן מנין לרבות את התודה מרבה אני את התודה שכן נאכלת בשמחה כשלמים, מנין לרבות את העולה מרבה אני את העולה שכן באה בנדר ובנדבה כשלמים מנין לרבות [בכור ומעשר ופסח מרבה אני] בכור ומעשר ופסח שכן אינן באין על חטא מנין לרבות חטאת ואשם ת"ל זבח, מנין לרבות העופות והמנחות והיין והעצים והלבונה ת"ל שלמים קרבנו כל קרבנות שהוא מביא כשהוא שלם מביא ואינו מביא כשהוא אונן") ד"ה והעצים "המתנדב עצים מביא קרבן עמהן".

51) וי"ל שלכן הביא ברפי"ד דמעשה"ק (וכן בפי' המשניות (מנחות שם*)) הכ' "ולקרבן העצים" ולא הכ' "והגורלות הפלנו גו'" שהובא בגמרא, כי הכתוב "והגורלות הפלנו על קרבן העצים" הקרבן שם הוא עולות נדבה לדעתו (הל' כלי המקדש שם ה"ט ויו"ד) והוצרך להביא רא"י שהעצים עצמם למערכה נק' קרבן.

(* בפי"ה"מ הוצאת קאפאח "קרבן העצים". ולפי"ז י"ל שכוונתו להכ' "והגורלות הפלנו גו'".

52) ועפ"ז מובן בפשטות מה שהשמיט הרמב"ם בפי"ד דמעשה"ק ה"ב הדין דאין שנים מביאין עצים וז"ל שם: "שנים מתנדבין או נודרין קרבן אחד עולה או שלמים אפלו פרדה אחת של תורים או בני יונה מביאין אותה בשתפות. אבל המנחה אינה באה בשתפות. ודברים אלו הן דברי קבלה".

וי"ל שלכן הביא הרמב"ם בפי"ה"מ מנחות (וכן רבינו גרשום שם) הכתוב "אדם כי יקריב מכס קרבן" ולא הכ' "קרבן" שנאמר אצל "מנחה" כפרש"י, וכמפורש בתו"כ, כי הרמב"ם מפרש הסתם משנה אליבא דהלכתא - כת"ק, וא"כ מביאין עצים בשותפות (כדלעיל הערה 24). משא"כ התו"כ דלמד מקרבן מנחה (מפרש הרמב"ם ש)הוא לדעת רבי ולדעתו "כשם

שאינן שנים מביאין מנחה נדבה כו' אין מביאין עצים" (ודלא כנ"ל (הערה 23) דלרבי א"צ לזה).

53) מנחות קד, ב "מתנדבין יין ואין מתנדבין שמן דברי רבי עקיבא רבי טרפון אומר מתנדבין שמן . . אין שנים מתנדבין עשרון אחד אבל מתנדבין עולה ושלמים ועוף אפילו פרידה אחת". תו"כ (הנ"ל הערה 24. ועוד).

רמב"ם שם רפ"ג "שנים שרצו להביא שלמים או עולה בשתפות מביאין בין בנדר בין בנדבה. ואפלו עוף יבוא בשתפות".

פי"ג ה"ב "וכיצד עשית חביתי כהן גדול. מביא עשרון שלם ומקדישו וחוצהו בחצי עשרון שבמקדש שאף על פי שהיא קרבה חצין אינה מתקדשת לחצין. ומביא עמה שלשת לוגין שמן שנאמר (ויקרא ו יד) "בשמן תעשה" להוסיף לה שמן כנסכי הכבש. ובולל הסלת בשמן וחולטה ברותחין. ולש מכל חצי עשרון שש חלות. נמצאו שתים עשרה חלות".

54) יד מלאכי כללי רש"י כו' אות א' "רש"י בפירושו רגיל לפרש יותר קרוב לפשוטו אף על גב דלית הלכתא הכי כי כן דרך הש"ס ג"כ לאתויי הדרשה יותר פשוטה אף ע"ג דאתאמרה לפום סברא דאמורא דלא קי"ל כוותיה, באר שבע דף ב' ד' וע"ש עדים נאמנים"

וב' "כלל גדול יש בידינו כי רש"י ז"ל מפרש הוא ולא פוסק ויותר יש לסמוך על בעלי הפסק, הרדב"ז סי' ק"ט דף מ"א א' ומצאתי להב"י א"ח סי' י' שכתב דאע"ג דהרא"ש אתי כפירוש רש"י כיון דרש"י מפרש הוא ולא פסקן הוה ליה הרמב"ם והרא"ש ז"ל חד לגבי חד והלכה כרמב"ם ואחריו נמשך הר"ב הלכה למשה בהלכות גזילה דף ע"ז ב' בהלכות מכירה דף מ"ה ד' ועיין הלק"ט ח"ב סי' קי"ז שכתב דכלל זה אינו נראה כלל ע"ש וע"ע להלחם חמודות הלכות ציצית אות ס"ה דפליג על הרב"י והביאו השכנה"ג בכללי הפוסקים אות י"ט ועיין בית דוד על ח"מ סי' ה' כלל ב"י".

55) במשנה תענית דמפרש גם הענין. משא"כ בפרש"י לנחמ"י (הנ"ל בהערה 38) דמפרש רק התיבות.

56) ראה גבורת ארי תענית שם סד"ה קרבן עצים כו' "כדפרש"י עיקר כו' או שמא אפילו עצים הביאו כו'" [נעתק לעיל הערה 33].

57) אבל אינו מפרט דיני קרבן עצים זה, משא"כ בפרש"י תענית יב, א מסיים "במס' מנחות אמרינן המתנדב עצים לא יפחות משני גזירין ועצים טעונין קמיצה טעונין הגשה כו'", כי עפ"ז (שהוא קרבן גמור) יובן ביותר מה ש"לא השלמנוהו (ת"ב) מפני שיו"ט שלנו הוא".

וראה לעיל הערה 48 בפ"י דברי הירושלמי שם. מל"מ הל' כלי המקדש שם. גבורת ארי למס' תענית שם (יב, א ד"ה דאמר ר"א כו') "דאמר ר' אלעזר ברבי צדוק וכו' מפני שיום טוב שלנו הוא. קשה לי הא יום טוב דקרבן עצים אינו אלא מדרבנן איך דחי לתענית תשעה באב דהוי מדברי קבלה דחשיב בפרק קמא דראש השנה (דף י"ח) כדברי תורה לענין איסור לפניהם ולאחריהם דאינו צריך חיזוק. מיהו בהא דבחל תשעה באב בשבת הא דמתענין אחר שבת אינו אלא מדרבנן דמן הדין הואיל ונדחה ידחה לגמרי כדאמרינן בפרק קמא דמגילה דמהאי טעמא ביקש רבי לעקור לתשעה באב שחל בשבת ונדחה לאחר שבת. ואף על גב דאמרינן התם דלא הודו לו היינו מדרבנן בעלמא וכיון שכן יום טוב דדבריהם דוחה אותו".

עפ"ז מובן מש"כ המאירי בתענית במשנה קרבן עצים "וגדולי הרבנים פרשו קרבן עצים בדרך אחרת כו'" [נעתק לעיל הערה 26].

58) עפ"י המבואר בפנים אולי יש לקיים הגירסא שבדפוס "שהתרבו".

59) וי"ל (בדוחק) שזהו שהביא הריטב"א "וכן אמרו כו' ששני גזירין היו קרבין עם

תמיד כו' לדוגמא נקט*, שמצינו הבאת קרבן ביחד עם עצים.

וי"ל שלכן הביא שני גזירין עם תמיד של בין הערביים ולא עם תמיד של שחר, כי ב' גזירין בבקר באים בהמשך לסידור המערכת (ראה יומא כד, ב. ובפרש"י שם ד"ה בהאי פליגי. ומי שזכה בתרומת הדשן זכה בסידור המערכה וסדור שני גזרי עצים (שם כז, ב. וש"נ)) משא"כ דתמיד של בין הערביים.

(* דמזה שדייק וכתב שני גזירין היו קרבין עם תמיד כו' ולא "דמצינו הקרבת שני גזירין (וכיו"ב) - ע"ד מ"ש בפיה"מ מנחות קו, ב. פרש"י כ, ב. ושטמ"ק שם אות ז. ראב"ד בפ"ד לתו"כ שם - משמע, דאין כוונתו להביא רא' דמצינו הקרבה מיוחדת של עצים לבד ממערכה, אלא ככפנים.

60) ולפ"ז הרי זה כדוגמת עצים דיחיד שבירושלמי הנ"ל (בהערה 50), שבפשטות "עצים למזבח וגזירים למערכה" הוא שמביא שניהם, העצים מביא למזבח כקרבן, וגזירים למערכה - לצבור (משא"כ דעת הרמב"ם (הנ"ל שם) "עצים און גזרים"), ולכן "אסור בהספד ותענית ומלעשות בו מלאכה בו ביום".

וראה קרבן העדה פסחים שם "תנא והדר מפרש כו' וז"ל שם: "האומר הרי עלי וכו'. תנא והדר מפרש הא דיש עליו להביא עצים היינו עצים למזבח וגזירים והם עצים ארוכים למערכה אסור ביום הבאתו בהספד ותעניי ומלעשות מלאכה לפי שבאותו היום היה מקריב קרבן והוא הנקרא קרבן עצים".

ועפ"ז הר"ז כדעת רבי (לר"פ) במנחות ד"עצים צריכין עצים" (ראה פרש"י שם כ, ב) "יביא עצים אחרים להסיקן", ושם (קו, ב) "בעצי הקדש כשאר קרבנות".

וראה מכתבי תורה מב' קמח בתחלתו "והנה בהך פלוגתא דרבנן ורבי במנדב עצים הראב"ד ז"ל ת"כ פי ויקרא מפרש דגם

לרבנן מקריב העצים. רק דאין טעונו קמיצה והגשה ומלח ולפ"ז הא דלרבי עצים צריכים עצים הנ"מ דלרבי צריכים עצים של צבור משא"כ לרבנן וכן כתב הריטב"א תענית דכ"ו, דקרבן עצים היינו שהיו מבערין במזבח בפני עצמן מן העצים שהיו מתנדבין ולא כפרש"י ורמב"ם הלי [כל]מ"ק פ"ו שהיו מביאין אז קרבן [והרמב"ם ז"ל שם שינה לשון הירושלמי עצים למזבח וגזירין למערכה, וכתב עצים וגזרים למערכה]. והנה בת"כ יליף שמתנדב יחיד יין ממנחה אך בזבחים ומנחות יליף הגמי מאורח ונ"מ למה דקתני בת"כ דאין מביאין גם יין בשותפות ולגמרא דידן מתנדבין בשתפות וכן כתב הר"ש משאנ"ץ ז"ל שם והרמב"ם בהלי מעה"ק פי"ד לא ביאר כ"ז וצ"ע ובפה"מ מנחות פי"ג גבי עצים נקט קרא אדם כי יקריב וגו' עיי"ש בארוכה.

אבל להעיר דבירושלמי הלי "הרי עלי עצים כו'". ובתוד"ה מלמד מנחות (כ, ב) "הא דפליג הכא כו' היינו כשאמר הרי עלי כו' עצים אלו למזבח כדתניא בתוספתא כו'".

61) אבל צ"ע אם יש לפרש כן באוצה"ג (הובא לעיל הערה 29) דשם משמע שהי רק קרבן בפ"ע. [אבל י"ל דכ' רק מה שצריך להשמיענו בקרבן העצים משא"כ עצים למערכה פשיטא היא]. וכן לאידך לפי השני דר"י מלוניל (הנ"ל הערה 27) משמע שהי רק עצי המערכה.

62) ראה פרש"י להרי"ף מגילה שם "יצא זה דנדבה היא ושל יחידים". ובריטב"א הנ"ל "שאין קרבן עצים יו"ט (אלא) לכל א' וא' ביומו". אבל בפשטות כוונתו "כל א" - כל משפחה.

63) יג, א "תנו רבנן, קריאת שמע ככתבה, דברי רבי. וחכמים אומרים בכל לשון. מאי טעמא דרבי, אמר קרא והיו בהוייתן יהו. ורבנן, מאי טעמייהו, אמר קרא שמע בכל לשון שאתה שומע. ולרבי נמי, הא כתיב שמע, ההוא מבעי ליה השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיך. ורבנן, סברי לה כמאן

ובמשנה שם "כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע וביתו ארעי".

(67) וראה שם ז, ב דדעת רבי דדירת קבע בעינן וז"ל שם: "אמר אביי רבי, ורבי יאשיהו, ורבי יהודה, ורבי שמעון, ורבן גמליאל, ובית שמאי, ורבי אליעזר, ואחרים כולהו סבירא להו סוכה דירת קבע בעינן, רבי דתניא, רבי אומר כל סוכה שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות פסולה" עיי"ש בארוכה.

(68) ראה שם ג, רע"ב לימא רבי היא ולא רבנן כו' אפילו רבנן מודו כו' וז"ל שם: "לימא רבי היא ולא רבנן, אפילו תימא רבנן, עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא לענין סוכה דדירת עראי היא, אבל לגבי בית דדירת קבע הוא, אפילו רבנן מודו דאי אית ביה ארבע אמות על ארבע אמות דיירי ביה אינשי, ואי לא לא דיירי ביה אינשי" עיי"ש בארוכה.

(69) גיטין עד, א "דאמר רב הונא אמר רבי כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי ופליגי רבנן עליה ואנא דאמרי כרבנן, ואמר רבי זירא כי הוינן בבבל אמרינן הא דאמר רב הונא אמר רבי כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי פליגי רבנן עליה כי סליקי אשכחתינה לרבי אסי דיתיב וקאמר משמיה דרבי יוחנן הכל מודים באומר על מנת כאומר מעכשיו דמי לא נחלקו אלא במהיום ולאחר מיתה. והתניא מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט דברי חכמים רבי אומר כזה גט ולרב יהודה דאמר בעל מנת פליגי אדמיפלגי במהיום ולאחר מיתה (ליפלגי) [ליפלגו] בעל מנת להודיעך כחו דרבי" עיי"ש בארוכה. וש"נ.

(70) "דה"ק מעכשיו יהא גט ע"מ שתקיימי התנאי" - פרש"י שם ד"ה כאומר.

(71) וכן יש לפרש (בדוחק עכ"פ) גם לדעת ר"י "דהכל מודים באומר על מנת כאומר מעכשיו דמי לא נחלקו אלא במהיום ולאחר מיתה", דלרבי הוי מעשה נתינת הגט נגמר מיד משא"כ לרבנן אין מעשה נגמר מיד

דאמר לא השמיע לאזנו יצא. ולרבנן נמי הא כתיב והיו, ההוא מבעי להו שלא יקרא למפרע. ורבי, שלא יקרא למפרע מנא ליה, נפקא ליה מדברים הדברים. ורבנן, דברים הדברים לא דרשי. למימרא דסבר רבי דכל התורה כולה בכל לשון נאמרה. דאי סלקא דעתך בלשון הקודש נאמרה, "והיו" דכתב רחמנא למה לי, איצטריך משום דכתיב שמע. למימרא דסברי רבנן דכל התורה כולה בלשון הקודש נאמרה. דאי סלקא דעתך בכל לשון נאמרה, שמע דכתב רחמנא למה לי, איצטריך משום דכתיב והיו".

(64) ג, א "ותניא אידך, רבי אומר כל סוכה שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות פסולה. וחכמים אומרים אפילו אינה מחזקת אלא ראשו ורובו כשרה". וש"נ.

(65) אמור כג, מב "בסוכת תשבו שבעת ימים כלהאזרח בישראל ישבו בסוכת".

ולהעיר מבעל העיטור הל' סוכה (הובא בהגהות חשק שלמה סוכה שם) דשלשתן ב"ש וב"ה ורבי מקרא אחד דרשו בסוכות תשבו כו' וז"ל שם בחשק שלמה שם: "ותניא אידך רבי אומר כל סוכה שאין בה ד"א על ד"א פסולה. וני"ב וכתב בעל העיטור בהל' סוכה דשלשתן מקרא אחד דרשו בסוכות תשבו שבעת ימים ב"ש סברי תשבו כעין תדורו ובעינן מקום ישיבה ואכילה ראשו ורובו לישיבה ושולחנו לאכילה וב"ה סברי ישיבה לחודא בעינן ובאכילה לא קפיד קרא ורבי סבר דירה כבית דכל בית שאין בו ד"א על ד"א אינו בית עכ"ל".

(66) שם כה, ב "תנו רבנן כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי, כיצד, היו לו כלים נאים מעלן לסוכה, מצעות נאות מעלן לסוכה, אוכל ושותה ומטייל בסוכה. מנא הני מילי דתנו רבנן תשבו כעין תדורו, מכאן אמרו כל שבעת הימים עושה אדם סוכתו קבע וביתו עראי. כיצד היו לו כלים נאים מעלן לסוכה, מצעות נאות מעלן לסוכה, אוכל ושותה ומטייל בסוכה ומשנן בסוכה".

- ראה תוד"ה אדמיפלגי (שם, ע"ב)
"תימה דודאי אי הוה שמעינן מילתא דרבנן במהיום אי הוה פליגי בע"מ הוה פריך שפיר אבל אין ענין זה לזה כלום דאפילו הוה אמרי רבנן בעל מנת גט ואינו גט דלמא במהיום הוה מודו דהוי גט גמור דתנאה הוי או שמא לא הוי גט כלל דחזרה הוי ועוד דמשמע ליפלגו בעל מנת דבעל מנת יאמרו חכמים גט ואינו גט הא סבר רב יהודה דבעל מנת לא הוי גט כלל אלא לכשיתן ונראה לר"י דלרב יהודה לכשיתן הוי גט ודאי אבל עד שיתן הוי ספק והוי גט ואינו גט דמספקא ליה באומר על מנת אי כמעכשיו דמי ואין סברא לומר כלל דלרב יהודה עד שיתן ודאי לא הוי גט דפשיטא ליה דלרבנן דרבי ע"מ לאו כאומר מעכשיו דמי אע"ג דבמהיום ולאחר מיתה מספקא להו דא"כ הוה אפכא מר' יוחנן דלרבי יוחנן בע"מ מודו רבנן לרבי דהוי כאומר מעכשיו דמי ובמהיום ולאחר מיתה אין מעשה נגמר מיד לרבנן א"כ ע"מ הוי טפי כאומר מעכשיו ממהיום ולאחר מיתה ולהכי פריך וליפלגו בעל מנת וישמיענו דאפי' בעל מנת לרבנן גט ואינו גט כ"ש במהיום ולאחר מיתה וליכא למימר דאי הוה פליגי בע"מ הוה אמינא מהיום ולאחר מיתה לא הוי גט כלל לרבנן דא"כ מתני' דקתני מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט אמאן תרמייה ועוד יש לומר דהכי קאמר אדמיפלגי במהיום ולאחר מיתה ולא השמיענו בהך ברייתא אלא מילתא דרבי דמילתייהו דרבנן דאמרי גט ואינו גט תנא לה במתני' לפלוג בע"מ ולאשמועינן מילתא דתרווייהו דאינה שנויה בשום דוכתא ועוד הארכתני בפרק האומר בקידושין (דף ס.)."

(72) וברמב"ם שפסק בקרבן העצים (ובהשאר הנ"ל) כרבנן, וכתב ד"כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי" (הלכות אישות פ"ו הי"ז) "כל האומר מעכשיו לא יצטרך לכפל תנאו ולא להקדים התנאי על המעשה אלא אף על פי שהקדים המעשה תנאו קים. אבל צריך להתנות בדבר שאפשר לקימו. ואם התנה בדבר שאי אפשר לקימו הרי זה כמפליג בדברים ואין שם תנאי. וכל האומר על מנת כאומר מעכשיו ואינו צריך לכפל התנאי ולא

להקדימו למעשה" (בפשטות י"ל כי ס"ל כר"י דלא נחלקו בזה, ורק בהיום ולאחר מיתה ובזה הרי פסק (הלכות גירושין פ"ט הי"ד) "אמר לה הרי זה גטך מעכשיו או מהיום לאחר מיתתי ומת הרי זו ספק מגרשת שמא אחר שאמר מעכשיו חזר בו מלשון מעכשיו וסמכה דעתו על לאחר מיתה ואין גט לאחר מיתה" "הרי זו ספק מגורשת".

(73) פד, א "הזיד במעילה רבי אומר במיתה וחכמים אומרים באזהרה מאי טעמא דרבי אמר ר' אבהו גמר חטא חטא מתרומה מה להלן במיתה אף כאן במיתה, ורבנן אמרי אמר קרא בו בו ולא במעילה". וש"נ.

ואף שהובא בכ"מ לא בסדר נזיקין ההסברה בדברי תנא קמא ורבי היא בסנהדרין.

(74) ראה פרש"י שם ד"ה בו "וממיתה לחודה הוא דאמעית דגבי מיתה הוא דכתיב בו אבל אזהרה מגמרא גמר להזיד במעילה בגזרה שוה דחטא חטא מתרומה".

(75) בזבחים צא, ב "ת"ש יין כדברי ר"ע לספלים שמן כדברי רבי טרפון לאישים מאי לאו מדיין כולו לספלים שמן כולו לאישים מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא, אמר רב פפא כתנאי שמן לא יפחות מלוג רבי אומר שלשת לוגין במאי קמיפלגי אמרוה רבנן קמיה דרב פפא דון מינה ומינה דון מינה ואוקי באתרה איכא בינייהו".

מנחות קז, א (לפי' התוס ד"ה אי תניא תניא), ס"ל לר"פ דלדעת רבי דון מינה ואוקי באתרה ולרבנן דון מינה ומינה, ולכאורה זהו היפך הנ"ל [נעתק לעיל הערה 19].

אבל י"ל: א) דשם יש "באתרא" דינין משלו דמפורש דיני שמן לנסכים (ועד"ז י"ל בתנופה בזבחי שלמי צבור (מנחות סב, סע"א) "במאי קא מיפלגי אמר ליה רב חסדא לרב המנונא ואמרי לה רב המנונא לרב חסדא בדון מינה ומינה בדון מינה

ואוקי באתרה קא מיפלגי, רבנן סברי דון מינה ומינה מה זבחי שלמי יחיד טעונין תנופה לאחר שחיטה אף זבחי שלמי צבור טעונין תנופה לאחר שחיטה ומינה מה התם בחזה ושוק אף הכא נמי בחזה ושוק, ורבי סבר דון מינה ואוקי באתרה מה זבחי שלמי יחיד טעונין תנופה לאחר שחיטה אף זבחי שלמי צבור טעונין תנופה לאחר שחיטה ואוקי באתרה התם הוא דחזה ושוק אבל הכא כמות שהן כמות שהן בחיים" **דלרב המנונא פליגי בדון מינה**). **משא"כ כאן דכל דין מעילה בקדשים למדין מתרומה**.

ב) בשמן הלימוד הוא מיתור תיבה (או בנין אב כבזבחי שלמי צבור), משא"כ במעילה הוא גז"ש, שהרי"ז כאילו נכתב הלמד אצל המלמד

ראה שטמ"ק ב"ק (כה, ב) מהרא"ש ד"ה אלא - בשם הר"מ "אלא למאן דאמר דון מינה ומינה מאי איכא למימר וכו'. פירש רש"י ב' פירושים מאן דאמר דון מינה ומינה לא מופנה הוא הגזירה שוה דאיצטריך בגד ועור למכתב במת גופה דאי מדאתקש לשכבת זרע לא יהא טמא אלא טומאת ערב כמותו דדון מינה ומינה. והקשה ר"מ דלגבי היקישא לא שייך לומר דון מינה ומינה דלכולי עלמא דון מינה ואוקי באתרא דאם לא כן יקשה לעיל דגמרינן דזב מטמא בימים כבשלוש ראיות ביום אחד מהיקישא דלזכר או לנקבה והשתא למאן דאמר דון מינה ומינה לא יטמא בימים אלא כמו זבה בשלושה ימים אבל בשני ימים ישמור יום כנגד יום וכן מוכיח הוא בכמה מקומות בתלמוד. והטעם דלא שייך בהיקישא דון מינה ומינה דכיון דאקשינהו קרא להדדי כל שכן דהיקש הלמד עצמו כי היכי דהוקש למלמד אבל לגזירה שוה אני עושה הלמד כאילו נעקר מכאן ונכתב אצל המלמד ולכך יש להטיל בו כל דיני המלמד. לכן נראה כפירושים אחרים של רש"י ז"ל שכתוב בהם דפריך אגזירה שוה דילפינן בה מפץ במת משרץ דלמאן דאמר דון מינה ומינה טומאת שבעה מנין. הרא"ש ז"ל"י). **אבל ראה מפרשי מנחות קז, ב (ברה"ז. צ"ק. חק נתן). אנציק' תלמודית בערכו, ועצ"ע.**

76) כה, ב "דתניא כלי שרת שעשאן של עץ רבי פוסל ורבי יוסי ברבי יהודה מכשיר במאי קא מיפלגי רבי דריש כללי ופרטי ורבי יוסי בר' יהודה דריש ריבויי ומיעוטי, רבי דריש כללי ופרטי (שמות כה, לא) ועשית מנורת כלל זהב טהור פרט מקשה תיעשה המנורה חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש של מתכת אף כל של מתכת, ר' יוסי בר' יהודה דריש ריבויי ומיעוטי ועשית מנורת ריבה זהב טהור מיעט מקשה תיעשה המנורה חזר וריבה ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל ומאי רבי רבי כל מילי ומאי מיעט מיעט של חרס". **וש"נ**.

77) וראה שבועות ד, ב "דתניא מרצע אין לי אלא מרצע מנין לרבות הסול והסירה המחט והמקדח והמכתב ת"ל ולקח' כל דבר שנלקח ביד דברי ר' יוסי בר' יהודה רבי אומר מרצע מה מרצע מיוחד של מתכת אף כל של מתכת, ואמרינן במאי קא מיפלגי רבי דריש כללי ופרטי ורבי יוסי בר' יהודה דריש ריבויי ומיעוטי, אין בעלמא כללי ופרטי דריש והכא היינו טעמא כדתנא דבי ר' ישמעאל". **ושם (ה, רע"א) "בעלמא כללי ופרטי דריש (רבי) והכא כו"**.

78) ראה פרש"י סוכה נ, סע"ב "כלל שני כו' בא להוסיף עליו ודייך אם תוסיף עליו את הדומים לפרט כו' והדורש בריבוי ומיעוט כו' אהני לרבווי כל מילי דאלו דברים שהן כעין הפרט לא איצטריך כו'" וז"ל בגמ' שם: "אמר רב יוסף, מנא אמינא דבהא פליגי, דתניא כלי שרת שעשאן של עץ, רבי פוסל ורבי יוסי בר יהודה מכשיר. מאי לאו בהא קמיפלגי, מאן דמכשיר סבר עיקר שירה בכלי, וילפינן מאבובא דמשה. ומאן דפסיל סבר עיקר שירה בפה, ולא ילפינן מאבובא דמשה. לא, דכולי עלמא עיקר שירה בכלי, והכא בדנין אפשר משאי אפשר קמיפלגי. מאן דמכשיר סבר דנין אפשר משאי אפשר, ומאן דפסיל סבר לא דנין אפשר משאי אפשר. ואיבעית אימא, דכולי עלמא דעיקר שירה בפה, ואין דנין אפשר משאי אפשר, והכא במילף מנורה בכללי ופרטי או בריבויי ומיעוטי קא מיפלגי.

רבי דריש כללי ופרטי, רבי יוסי בר יהודה דריש ריבויי ומיעוטיי עיי"ש

80) וראה גם המשך הגמרא שם (הראי' לברייתא אחריתי) בצד ההיפך - "ושל שבעה לא יעשה ואפי' משאר מיני מתכות (ובפרש"י שם "משום דדומה לשל מקדש" וז"ל שם: "שאינו זהב משום דדומה לשל מקדש שאף הוא כשר בשאר מיני מתכות") ר"י בר"י אף של עץ לא יעשה כדרך שעשו בית חשמונאי" (ובפרש"י שם: "שהרי הוא כדרך כו" וז"ל שם: "שהרי הוא כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי")

וז"ל בגמ' שם: "ותניא אידך לא יעשה אדם בית תבנית היכל אכסדרה כנגד אולם חצר כנגד עזרה שלחן כנגד שלחן מנורה כנגד מנורה אבל עושה הוא של חמשה ושל ששה ושל שמנה ושל שבעה לא יעשה ואפילו משאר מיני מתכות, ר' יוסי בר רבי יהודה אומר אף של עץ לא יעשה כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי אמרו לו משם ראייה שפודים של ברזל היו וחיפוס בבועץ העשירו עשאוים של כסף חזרו והעשירו עשאוים של זהב".

81) וברמב"ם (הל' ביה"ח פ"א הי"ח) "המנורה וכו' אלא מן המתכת בלבד ואם עשאוים כו" וז"ל שם: "המנורה וכליה והשלחן וכליו ומזבח הקטרת וכל כלי שרת אין עושין אותן אלא מן המתכת בלבד. ואם עשאוים של עץ או עצם או אבן או של זכוכית פסולין",

ובכס"מ שם "ופסק רבינו כר"י ב"ר יהודה" וז"ל שם: "המנורה וכליה וכו' אין עושין אותם אלא מן המתכת בלבד ואם עשאוים של עץ וכו'. בפרק הקומץ רבה (מנחות דף כ"ח:): תני רב פפא וכו' מנורה היתה באה מן העשת ומן הזהב עשאה של כסף כשרה של בעץ של אבר ושל גיסטרון רבי פוסל ורבי יוסי בר יהודה מכשיר של עץ ושל עצם ושל זכוכית דברי הכל פסולה ופסק רבינו כרבי יוסי בר יהודה משום דאיתא התם ברייתא סתם דקתני משאר מיני מתכות כשרה ואף על גב דמייתי התם ברייתא אחריתי דקתני כלי שרת שעשאן של עץ רבי פוסל ורבי יוסי בר יהודה מכשיר פסק רבינו לפסול משום דמשמע התם דרבים פליגי עליה דרבי יוסי בר יהודה בהא".

וז"ל בפרש"י שם ד"ה והכא במילף מנורה בכללי ופרטי או בריבויי ומיעוטי קמיפלגי ה"ג ול"ג ממנורה: יש שדורשין את התורה בכלל ופרט ויש שדורשין אותה במדת רבוי ומיעוט הדורשה בכלל ופרט משמע ליה פרט הבא אחר כלל פירושו של כלל הלכך כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט ואפילו דברים הדומין לפרט אין נדונין עמו לפי שהוא פירושו מהו כלל הכלול למעלה זה שאני אומר לך עכשיו ולא יותר וכי אתי כלל שני אחר הפרט בא להוסיף עליו ודיך אם תוסיף עליו את הדומים לו הלכך אי אתה דן על ידי כלל האחרון אלא דברים הדומין לפרט שלא נתרבו מתחילה והדורשה בריבוי ומיעוט לא משמע ליה פרט הבא אחר כלל פירושו של כלל דנימא אין בכלל אלא מה שבפרט אלא משום דבכלל קמא נתרבה הכל במשמע אתי פרטא בתראה למיעוטי ממשמעותיה וכי הדר אתי ריבויי אחרוני בהדיה אהני לרבוויי כל מילי דאלו דברים שהן כעין הפרט לא איצטריך דלא אימעוטי להו ממיעוטיא והכי אמר בהדיא בפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מה:): גבי כל הנסקלין נתלין דמאן דדריש ריבויי ומיעוטי משמע ליה בריבוי ומיעוט לחודיה בלא ריבוי אחרון כל הדומין לפרט".

79) וכן י"ל בברייתא קמייתא דר"פ שם "מר (ריב"י) סבר מה הפרט מפורש של מתכת אף כל של מתכת ומר (רבי) סבר מה הפרט מפורש דבר חשוב אף כל דבר חשוב (דוקא)" וז"ל שם: "תני רב פפא בריה דרב חנין קמיה דרב יוסף מנורה היתה באה מן העשת מן הזהב עשאה של כסף כשרה של בעץ ושל אבר ושל גיסטרון רבי פוסל ור' יוסי ברבי יהודה מכשיר של עץ ושל עצם ושל זכוכית דברי הכל פסולה, א"ל מאי דעתך א"ל בין מר ובין מר כללי ופרטי דרשי, מיהו מר סבר מה הפרט מפורש של מתכת אף כל של מתכת ומר סבר מה הפרט מפורש דבר חשוב אף כל דבר חשוב אמר ליה סמי דידך מקמי דידי".

אף שבפשטות י"ל דפסק כרבי ע"פ ברייתא אחריתי דר"י שם. ראה חק נתן מנחות שם.

פר"ח יו"ד י' פד סק"ז "יש אוסרים ויש מתירים. צריך לברר כמאן הלכתא והיכי עבדינן. דע דהויא פלוגתא דתנאי בכולי תלמודא אי דרשינן קראי ברבוי ומיעוטי או בכללי ופרטי, ומהם פלוגתא דרבי אלעזר ורבנן בפרק שלשה מינין [נזיר לד, ב], ובפרק נגמר הדין [סנהדרין מה, ב] וקיימא לן כוותיהו דרבנן דדרשינן כל התורה בכללי ופרטי. וכן בריש פרק בכל מערבין [עירובין כז, ב] מייתנין פלוגתא בהך מילתא גבי מה שניקח בכסף מעשר, וקיימא לן כמאן דדריש התם מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע אף כל פרי מפרי וגידולי קרקע. ואיתא התם דמרבינן עופות, משום דקסבר כללא בתרא דווקא, והכי קיימא לן, משום דסוגיין דש"ס בריש פרק מרובה [בבא קמא סג, א] ובפרק שלשה מינין הכי אזלא. וכן דעת הרמב"ם בפרק ז' מהלכות מעשר שני [הלכה ה], שהרי אפילו ביצים כתב הרב שם שנקחים בכסף מעשר, כל שכן עופות. וכן בפרק הגוזל בתרא [בבא קמא קיז, ב] קיימא לן כרבנן דהגוזל שדה ושטפה נהר אומר לו הרי שלך לפניך, משום דדרשינן כללי ופרטי, כדאיתא התם, וכן בפרק קמא דקידושין [כא, ב] גבי מרצע ופרק הקומץ רבה [מנחות כח, ב] גבי מנורה הויא פלוגתא דרבי ורבי יוסי בר יהודה אי דרשינן קראי ברבוי ומיעוטי או בכללי ופרטי, וקיימא לן כוותיה דרבי דדריש כללי ופרטי ומצריך של מתכת דוקא, דהלכה כרבי מחבירו. וכן דעת הרמב"ם [עבדים ג, ט; בית הבחירה א, יח] בכל זה. ואין ספק בזה שזה הפסק מחוור וברור, וכולי תלמודא הכי רהיט ואזיל דדרשינן בכל התורה כללי ופרטי עיי"ש בארוכה.

הר המורי' שם "מן המתכת וכו'. טעמו פשוט דפליגי בזה רבי ור' יוסי בר יהודה והלכה כרבי מחבירו והוא ס"ל דאינו כשר רק משל מתכת בלבד כדאיתא במנחות כ"ח ב' כלי שרת שעשאן של עץ רבי פוסל ור' יוסי בר"י מכשיר ועוד תניא התם (ובר"ה כ"ד ב' ועי"ז מ"ג ב') ושל שבעה לא יעשה

ואפי' משאר מיני מתכות ר"י בר"י אומר אף עץ לא יעשה כדרך שעשו מלכי בית חשמונאים עכ"ל ועוד איתא התם אין לו זהב מביא אף של כסף של נחושת ושל ברזל ושל בדיל ושל עופרת ר"י בר"י מכשיר אף בשל עץ עכ"ל והא דתני רב פפא בריה דרב חנין קמיה דרב יוסף מנורה היתה באה מן העשת מן הזהב עשאם של כסף כשרה של בעץ ושל אבר ושל גיסטרון רבי פוסל ור"י בר"י מכשיר של עץ ושל עצם ושל זכוכית ד"ה פסול (והיא תוספתא פ"ט דמנחות) כבר צוה ליה רב יוסף לסמוייה מקמי כל הני דמייתית לעיל וכן מבואר בזבחים צ"ו ב' דאיתא התם וכלי שרת דחרס לא עבדינן ואפי' ר"י בר"י לא קאמר אלא דעץ אבל דחרס לא ועי"ע בסוכה נ' ב' ובסוטה י"ד ב' מבואר כן בהדיא ועי"ע ביומא ל"ט א' דמבואר שם דהלכה כרבי דכלי שרת דעץ לא עבדינן (ועי"ע ספרי בהעלותך פיסקא ס"א) וכ"ז פשוט וברור ודברי מרן בהא מגומגמין יעו"ש (ויש שם ט"ס מש"כ של עץ ושל אבר וכו' וצ"ל של בעץ ושל אבר וכו' גם מש"כ בסוף הדבור ב' הקומץ רבה שם דף מ"ג וב' כל הצלמים צ"ל ב' הקומץ רבה שם וב' כל הצלמים דף מ"ג) וכלי חרס לד"ה פסולים לכן לא הביא רבינו זה דכ"ש הוא מן עץ ועצם וזכוכית ופשוט".

וראה נו"ב (מהדו"ת) יו"ד סי' רג בהגה"ה וז"ל שם בהפנים: "מה שהקשה במסכת שבועות ד' ע"ב אמרינן דטעמיה דר"ע דמחייב בשבועה לשעבר דדריש ריבוי ומיעוטי ולא דריש כלל ופרט ומוכח התם דמאן דדריש ריבוי ומיעוטי סובר כרבי דבכל פודין בכור אדם חוץ מן השטרות ורבנן דפליגי על רבי וממעטי גם קרקעות ועבדים דרשי כלל ופרט ואיך פסק הרמב"ם בפ"א משבועות כר"ע דמחייב לשעבר ופסק בפ"א מבכורים דאין פודין בעבדים וקרקעות. זה תורף קושייתו [הגה"ה]".

וז"ל שם בהגה"ה: "הגה"ה מבן המחבר: עיין בפרי חדש י"ד סימן פ"ד ס"ק ז' שהקשה קושיא זו והאריך הרבה ליישב הסתירות בזה על הרמב"ם דבכמה מקומות פסק כמ"ד כלל ופרט ובכמה מקומות פסק כמ"ד ריבוי ומיעוט. ודע דמה שהקשה על

וכאלו הוא מאהיל עליהן לפיכך היושב בתוכן טמא ר' יוסי ב"ר יהודה (מטמא) [מטהר] קסבר אהל זרוק שמיא אהל לפיכך היושב בתוכם טהור ואף על פי שאפשר לאלו שידה תיבה ומגדל להיזרק ממקום למקום א"ר יוסי ב"ר יהודי אהל הן וחוצצין ואין הטומאה בוקעת ועולה בהן".

רשב"א בשם הר"ח שם "אבל ר"ח ז"ל נראה שפירשה להא בשעה שהוא נח וכגון ששידה זו גדולה שהיא מגעת מתחלת בית הקברות עד מקום העירוב וגלגל שם תחלה את השידה ואח"כ נכנס הוא בתוך השידה והלך בה עד שהוא מגיע למקום העירוב, ואפ"ה אסרי רבנן שאע"פ שהוא אינו מקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה אפי' בשעה שהוא נח הואיל וראוי ליזרק, ור' יהודה סבר דכיון שהוא נח כשם שאינו מקבל טומאה כך הוא חוצץ בפני הטומאה, אבל בשעת זריקתו כולי עלמא מודו שאינו חוצץ בפני הטומאה דלא שמי' אהל בשעת זריקתו, והשתא אתי שפיר ההיא דפרק כ"ג וגרסינן התם והתניא בניחותא, ותמיהא לי דהא ודאי משמע דהלכה כרבנן לגבי ר' יהודה דקיימא לן כרבים לגבי יחיד, והלכה נמי כרבי לגבי ר' יוסי ב"ר יהודה דהלכה כרבי מחבירו, וא"כ תיקשי לן אההיא דאמרין במגילה [כו ב'] שקולו תיבותא ואנחוה התם דאלמא משמע דבשעת הנחתה מיהא חוצצת, ולכולהו פירושי נמי תקשי לן למ"ד אהל זרוק לא שמיא אהל מה היו מועילין דלתות שתחת התינוקות מפני קבר התהום כדאמרין בסוכה פרק הישן הא אהל זרוק הוא ובשעת זריקתו הוא והיאך הוא מציל בקבר התהום, ותירץ ר"ת ז"ל דלמ"ד אהל זרוק לאו שמיא אהל לא היו מביאים שם דלתות אלא שוורים בלבד שכריסם עבה כדאמר רב יהודה התם, ובשוורים יש ליתן טעם דהוה אהל מטעם דקרי ליה קרא אהל דכתיב ובעצמות וגידים תסוככני, דמהאי טעמא אמרינן התם דהוי אהל [אף על גב דהוי אהל] שלא כדין משום דהויא מחיצה שאינה עשויה בידי אדם, ותירוצו של ר"ת ז"ל נראה שהוא הולך ע"ד פי' של רש"י דפיי דבאהל זרוק בשעת זריקתו פליגי, אבל לדברי ר"ח ז"ל אכתי איכא לעיוני דהא בשעת זריקתו

הרמב"ם דפסק בריש הלכות שבועות בשבועות ביטוי כר"ע דדריש בכל התורה ריבוי ומיעוט והרי הרמב"ם פסק בהלכות בית הבחירה דכלי שרת של עץ פסול ובסוגיא דמסכת סוכה נ" ע"ב מפרש הגמ' טעמא דרבי דפוסל כלי שרת של עץ הואיל ודריש כלל ופרט ע"ש בפ"ח. ולדידי לא קשה די"ל דהרמב"ם פוסל כ"ש של עץ לא משום דדריש כלל ופרט אלא מטעם הקריבהו נא לפחתך כמו שהיה סבר רב פפא מסכת סוטה י"ד ע"ב ע"ש ומה שפסק הרמב"ם בקרקע ועבדים אומר לו הרי שלך לפניך יש לו מיעוט אחר כמ"ש התוספות לרב במסכת שבועות דף כ"ה ע"א בד"ה רב דאמר כר"ע ע"ש ודו"ק".

82) פרש"י מנחות שם ד"ה של חרס "שהוא פחות מכל הכלים ואינו ראוי אפילו למלך בשר ודם".

וראה סוטה יד, ב "קתני מיהא בקלתות של כסף ובקלתות של זהב אמר רב פפא אימא בכלים הראויין לכלי שרת, מכלל דכפיפה מצרית לא חזיא כמאן דלא כרבי יוסי ברבי יהודה דתניא כלי שרת שעשאן של עץ רבי פוסל ורבי יוסי ברבי יהודה מכשיר, אפילו תימא רבי יוסי ברבי יהודה אימר דאמר רבי יוסי ברבי יהודה בחשובין בפחותין מי אמר לית ליה לרבי יוסי ברבי יהודה הקריבהו נא לפחתך" עיי"ש.

83) עירובין ל, סע"ב "דתניא, הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל, רבי מטמא, רבי יוסי ברבי יהודה מטהר. במאי קמיפלגי, מר סבר אהל זרוק לאו שמיא אהל, ומר סבר אהל זרוק שמיא אהל". **וש"נ.**

84) ולדעת כמה ראשונים (ר"ח עירובין לא, א "תנא מפני שיכול לחוץ בשידה תיבה ומגדל. פי' אלו עשויות לנחת היושב בתוכן והמת תחתיהן. ואילו מאהיל עליו היושב בתוכן טהור. שאלו חוצצין בפני הטומאה ואמרין קסבר האי תנא אהל זרוק שמיא אהל כדתניא הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל ר' מטמא קסבר אהל זרוק [לאו] שמיא אהל ואינו חוצץ בפני הטומאה

כו"ע ל"פ דלא הוי אהל והנהו דלתות בשעת זריקה היו חוצצות, ולפיכך פירושו של ר"ח ז"ל צ"ע". ועוד) פי' אהל זרוק היינו שראוי להיזרק ממקום למקום, אף שעכשיו מונח הוא. ומ"מ דעת רבי שאינו אהל כיון שאינו קבוע במקום אחד כל הזמן כאהל גמור.

וראה אנציק' תלמודית בערכו כמה פירושים "בחציצה בפני הטומאה. אהל שאינו מקבל טומאה שחוצץ הוא בפני הטומאה, נחלקו תנאים אם היה אהל זרוק, כגון שידה תיבה ומגדל שמחזיקים ארבעים סאה בלח שאינם מקבלים טומאה, והם זרוקים: לרבי אין שמו אהל ואינו חוצץ בפני הטומאה, ולר' יוסי בר' יהודה שמו אהל וחוצץ. ומחלוקת הראשונים במובנו של אהל זרוק. יש אומרים שאהל זרוק הוא כשנמצא במצב של תנועה וטלטול, אלא שאם הוא זרוק באויר ממש, כגון עוף הפורח וטלית המנפנת באויר וכיוצא, לדברי הכל אינו אהל, ולכן אם זרק תיבה מלאה כלים על פני המת באהל

נטמאו הכלים אף לר' יוסי בר' יהודה, ולא נחלקו אלא כשהשידה תיבה ומגדל מיטלטלים באויר על ידי אדם או בהמה שמוליכים אותם, שרגלי הנושאים אותם נוגעות בארץ. ודוקא כשמטלטלים אותם באויר, אבל אם גוררים ומטלטלים אותם כשהם מונחים על הארץ, אינם אהל זרוק וחוצצים לדברי הכל. ויש אומרים שבשעת הזריקה, אפילו על ידי בני אדם הנושאים, גם לר' יוסי בר' יהודה אינו חוצץ, ומחלוקת התנאים היא בשעה שהאהל מונח, אלא שאינו קבוע במקום אחד לכל הימים, ואהל זרוק מובנו שראוי להיזרק ממקום למקום. ויש אומרים שאהל זרוק שלרבי אינו חוצץ, היינו שזרק למקום הטומאה ואחר כך נח, לפי שבשעה שזרק לשם אין שמו אהל ומקבל טומאה בעצמו ולכן אינו חוצץ אף אחרי שנח, ככל דבר שמקבל טומאה שאינו חוצץ, אבל אם היה מונח ובאה אחר כך טומאה תחתיו חוצץ בפניה, אף על פי שראוי להיזרק" עיי"ש בארוכה.

נא לשלוח הערות או תיקונים ל: rabbimbrowd@gmail.com